

PLANPROGRAM

Byplan Leknes

[Opprinnelig Leiknes, som betyr samlingsplass for lek og dans. I området er det funnet fortidsminner datert 6000 år tilbake i tid. Utviklingen av stedet var tidligere sentrert rundt sentrum for Vestvågøys jordbruksbygder. Denne utviklingen skiller seg fra øvrige stedsutviklingen i Lofoten, uten direkte forbindelse med havet og 'Lofot-arkitektur'.

Leknes ble kommunesenter i Vestvågøy Kommune etter kommunesammenslåingen i 1963 mellom kommunene Buksnes, Hol, Borge og Valberg.]

Prosessplans sist endret: 26.04.21
Endringene foretatt av: Eva-Mari Rahkola

1.	BAKGRUNN OG PROBLEMSTILLING	2
2.	Leknes by	2
2.1	Historisk utvikling fram til 1909.....	3
3.	Planavgrensing	8
3.1	Gjeldende planer	9
4.	Arealregnskap	10
5.	Overordnede føringer.....	10
6.	Planutfordringer	11
6.1	Bærekraftig utvikling for et attraktivt kommunesamfunn	12
6.2	Bykvaliteter og innovasjonskraft.....	18
6.2.1	Leknes sitt potensial som attraktiv by og: Innovasjonssenter.....	19
6.3	Boligmarkedet i Vestvågøy – i utakt med behovet.....	19
6.3.1	Boligbehov:	20
6.3.2	By-, tettsted- og bygdeutvikling	21
6.4	Visjon.....	22
7.	Plantema	22
7.1	Plantype	24
7.2	Beskrivelse av plantema	25
8.	Medvirkning	29
8.1	Samskaping	29
8.2	Metode	30
9.	Konsekvensutredning	33
10.	Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS).....	35
11.	Kunnskapsgrunnlag og øvrige utredninger.....	36
12.	Organisering av arbeidet.....	40
12.1	Roller	40
12.2	FRAMDRIFT/TIDSPLAN.....	42

1. BAKGRUNN OG PROBLEMSTILLING

Byplan Leknes tar utgangspunkt i Leknes som regionsenter for Vestvågøy kommune og kommunene vest i Lofoten. Byplanen er en oppskalering fra sentrumsplan, i både avgrensning og detaljeringsnivå.

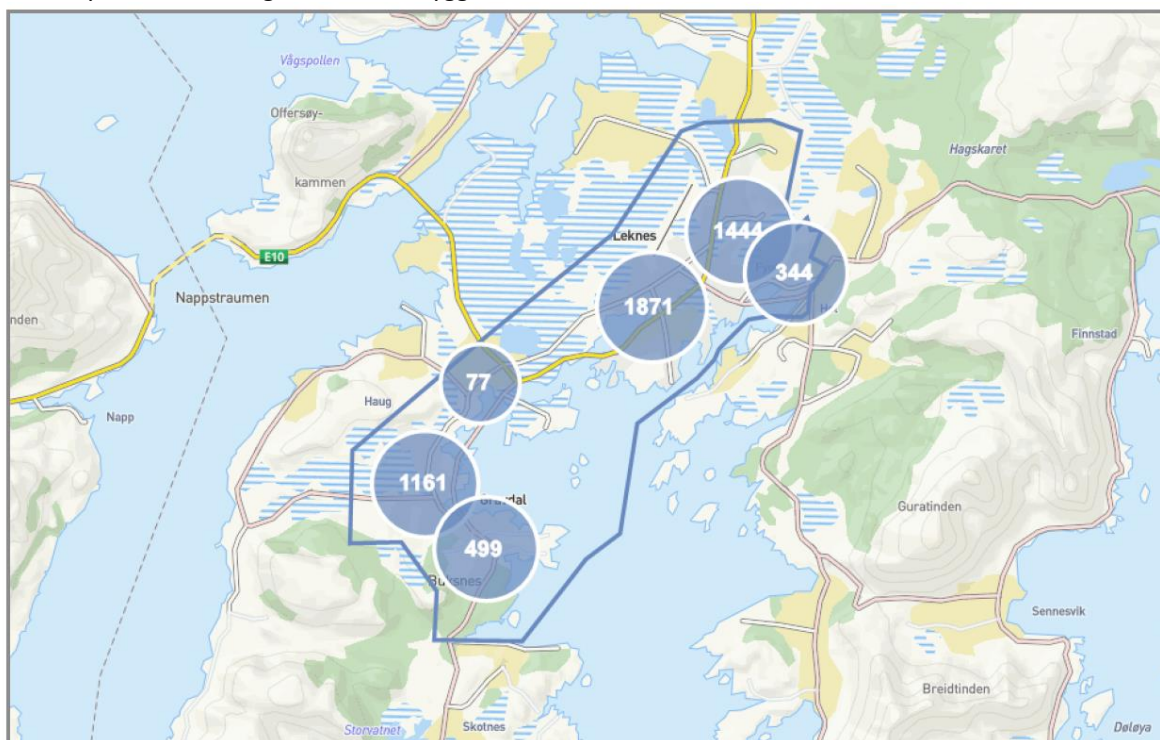
Planprogrammet er en oversiktsplan for gjennomføring av planarbeidet.

Planprogrammet skal vise hva som er mål og hensikt med planen og beskrive utfordringer som er viktig å løse. En områdeplan er omfattende og det vil framgå av planprogrammet hvilke temaer som skal utredes og hvilke prosesser, ressurser og tiltak som må iverksettes.

Planprogrammet skal også fastsette plan for framdrift, organisering, og opplegg for medvirkning.

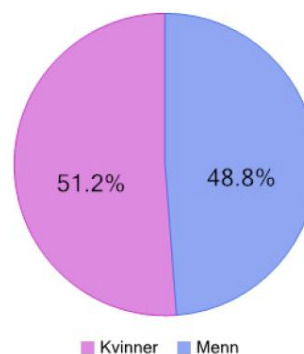
2. Leknes by

Leknes fikk bystatus i 2002, og har 5396 innbyggere.

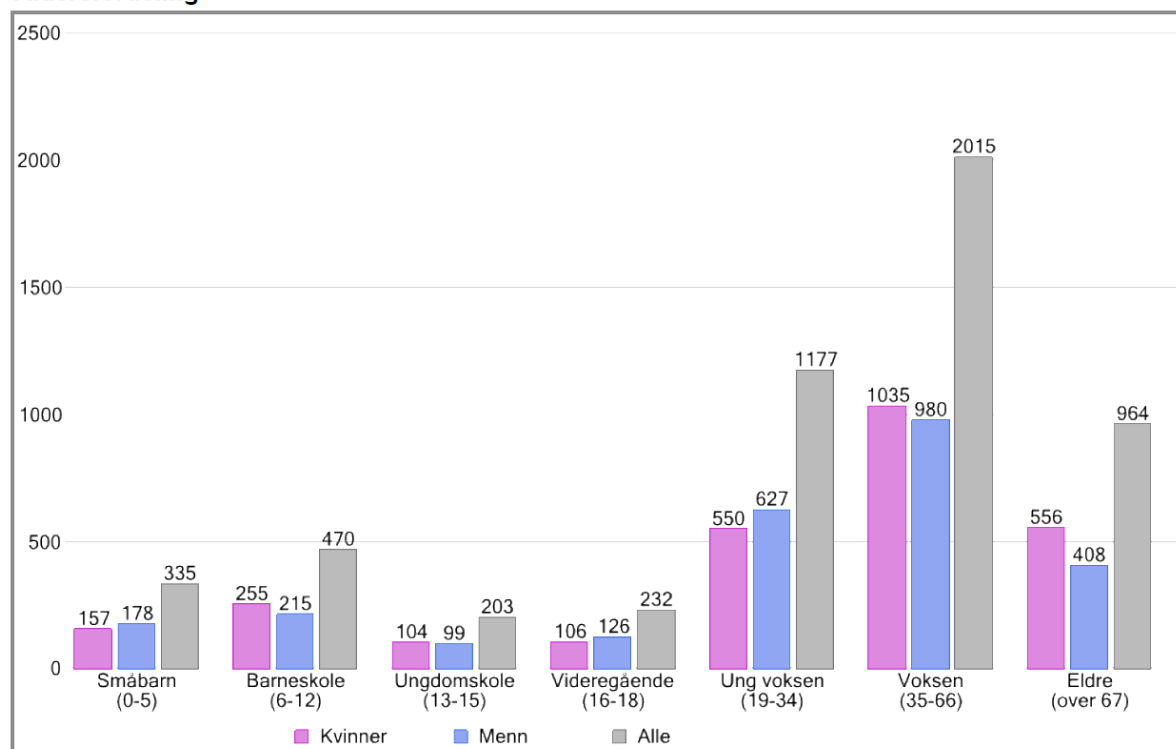

Nøkkeltall

Fødselsår	1919 til 2020
Personer	5396
Kvinner	2763
Menn	2633
6-åringer	70
Personer over 70 år	741

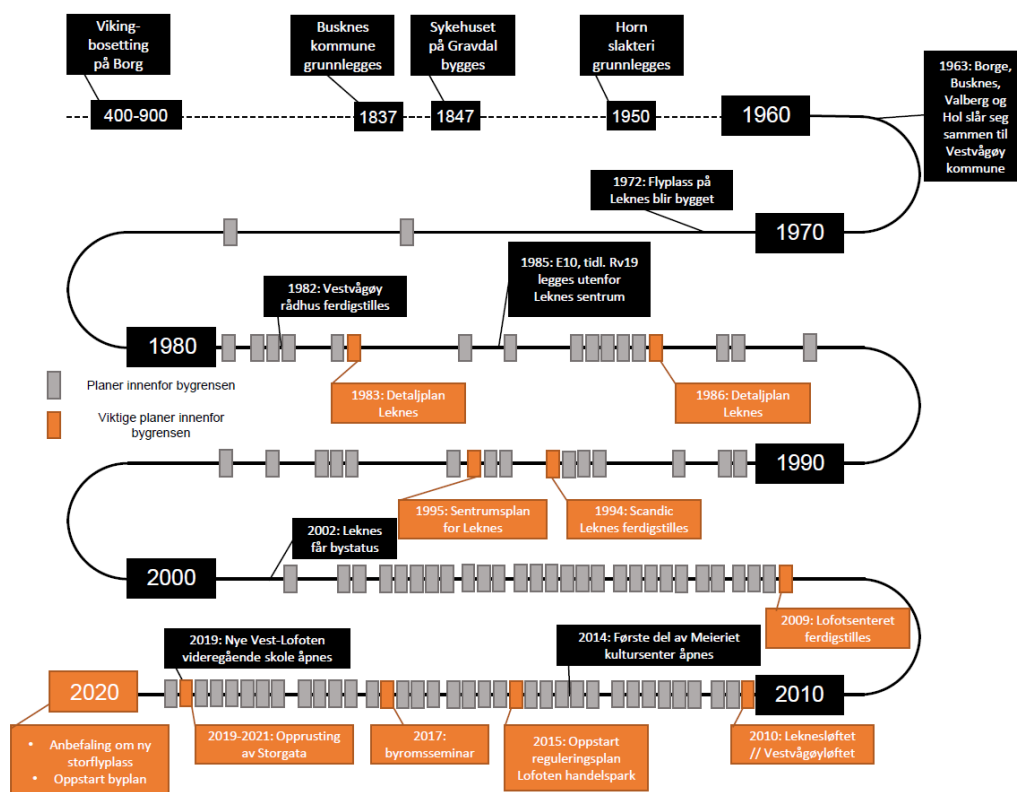

Aldersfordeling

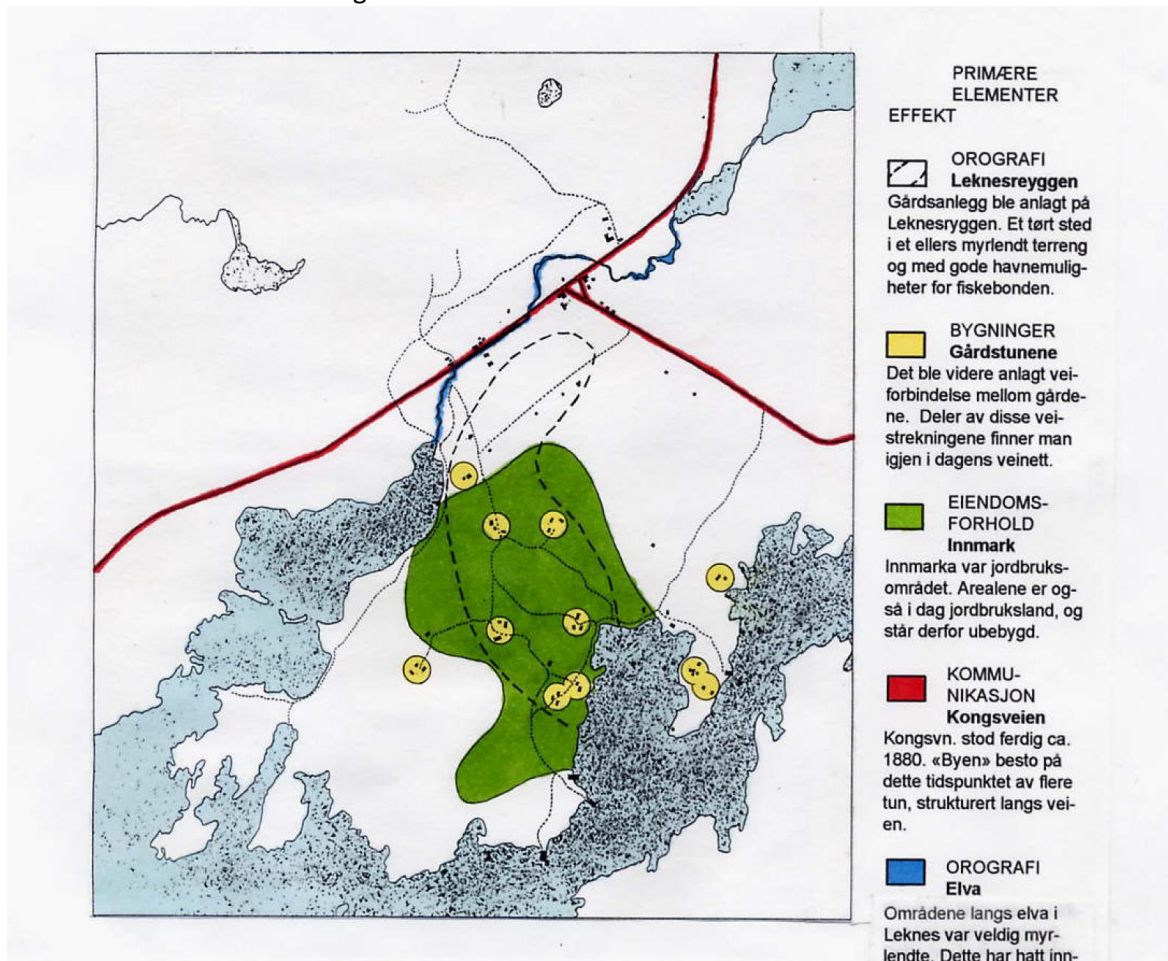
2.1 Historisk utvikling fram til 1909

Før århundreskiftet bestod Leknes av noen få gårdsbruk som lå ned mot sjøen.

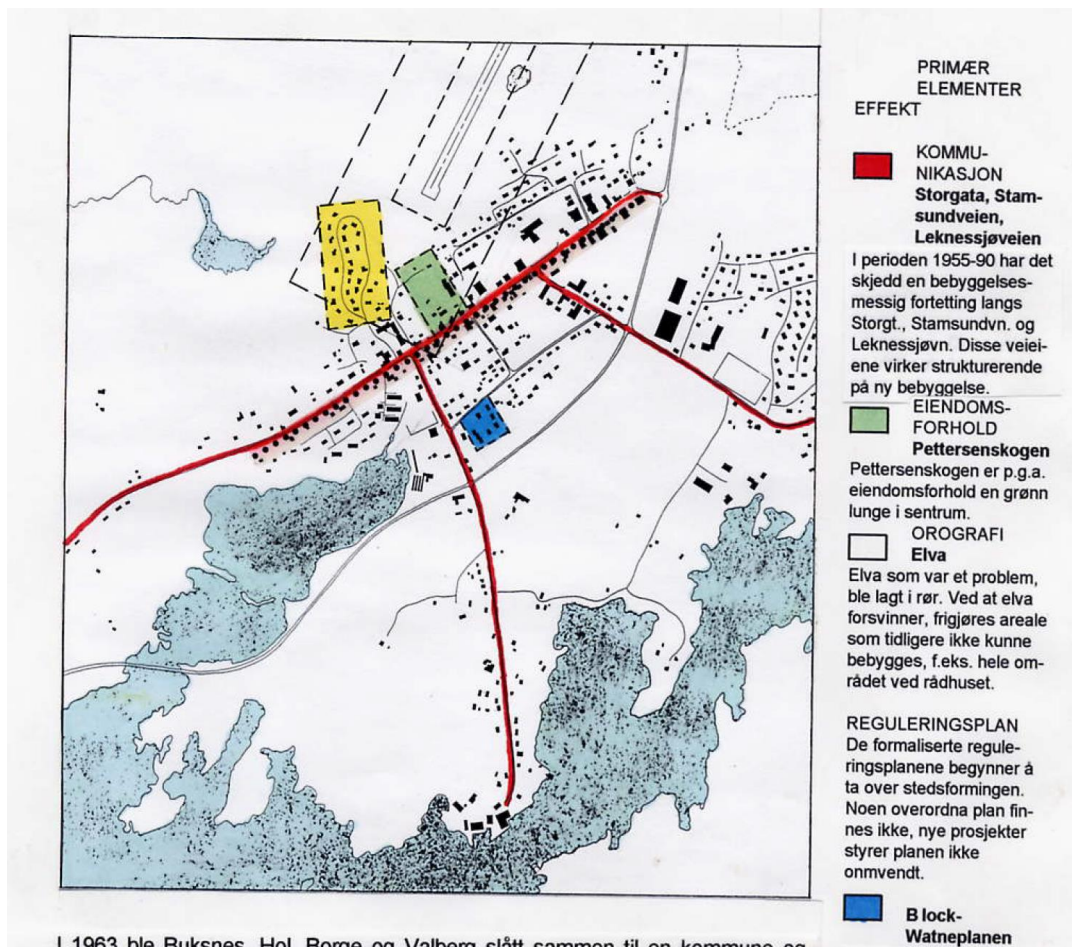
Figur utvikling og planer i Leknes

I løpet av 1870-årene stod ny vei fra Ballstad til Borge med sidevei til Stamsund ferdig. Leknes ble et knutepunkt og den første handelsvirksomheten startet opp. De første etableringene kom ved krysset mellom Nyveien og Gamleveien, ved smia til J. Johansen og ved Elvegården hvor Fredriksen drev handel. Etterhvert åpnet forretninger i Stamsund og Ballstad filialer i Leknes. I 1899 ble Meieriet etablert og forsterket den videre utviklingen i Leknes.

I 1963 ble Buksnes, Hol, Borge og Valberg slått sammen til en kommune. Leknes ble valgt til kommunesenter, hvor det var muligheter for videre vekst. Kommuneadministrasjonen var først spredt rundt i de gamle kommunene, men etterhvert ble de fleste etatene flyttet til Leknes. I løpet av 60- og 70-tallet ble de rene boligområdene Hagebyveien og Fygle bygget ut. Befolkningsveksten førte til at man etablerte ny skole og idretts- og svømmehall.

I 1972 ble Leknes Lufthavn etablert. I den forbindelse kom den første reguleringsplan for Leknes. I denne planen kommer tankegangen om soneutvikling fullt til syne, hvor det ble definert egne soner for bolig, forretning og industri. Ut over 70- og 80-tallet fortsatte utbygging etter denne ideen. Vi fikk industriområdene ved flyplassen, Mjåneset og Leknes havn, og flere boliger på Fygle og i området ved Borge. Denne soneutviklingen førte til økt bilbruk og trafikken ble etterhvert et problem for Leknes.

I 1982 ble det nye rådhuset med administrasjon, post og bibliotek bygget og Leknes vokste. Midt på 80-tallet kom de store veiprosjektene. Europaveien ble lagt utenom sentrum, med en omkjøringsvei gjennom sentrum

Bilde: E10 gikk tidligere gjennom Leknes

Figur 1 Mulighetsstudie fra 2010 Nytt hotell og svømmeanlegg, og kulturhus Lofoten Spektrum, foran Rådhuset

Sentrumsplan for Leknes ble først vedtatt i kommunestyret 21.03.1995, med et godt gjennomarbeidet planarbeid og løsningsforslag om tiltak, delvis finansiert av staten. Arbeidet tok utgangspunkt i kommuneplan: Leknes mot år 2000. Planen som helhet ble ikke fulgt opp politisk eller administrativt og var dårlig forankret.

I 2010 ble Leknesløftet mot 2030 lansert, et sentrumsutviklingsprogram som fremmet mange tiltak for å styrke Leknes by. Det ble nedsatt en helhetlig programkomité, for definerte innsatsområder som:

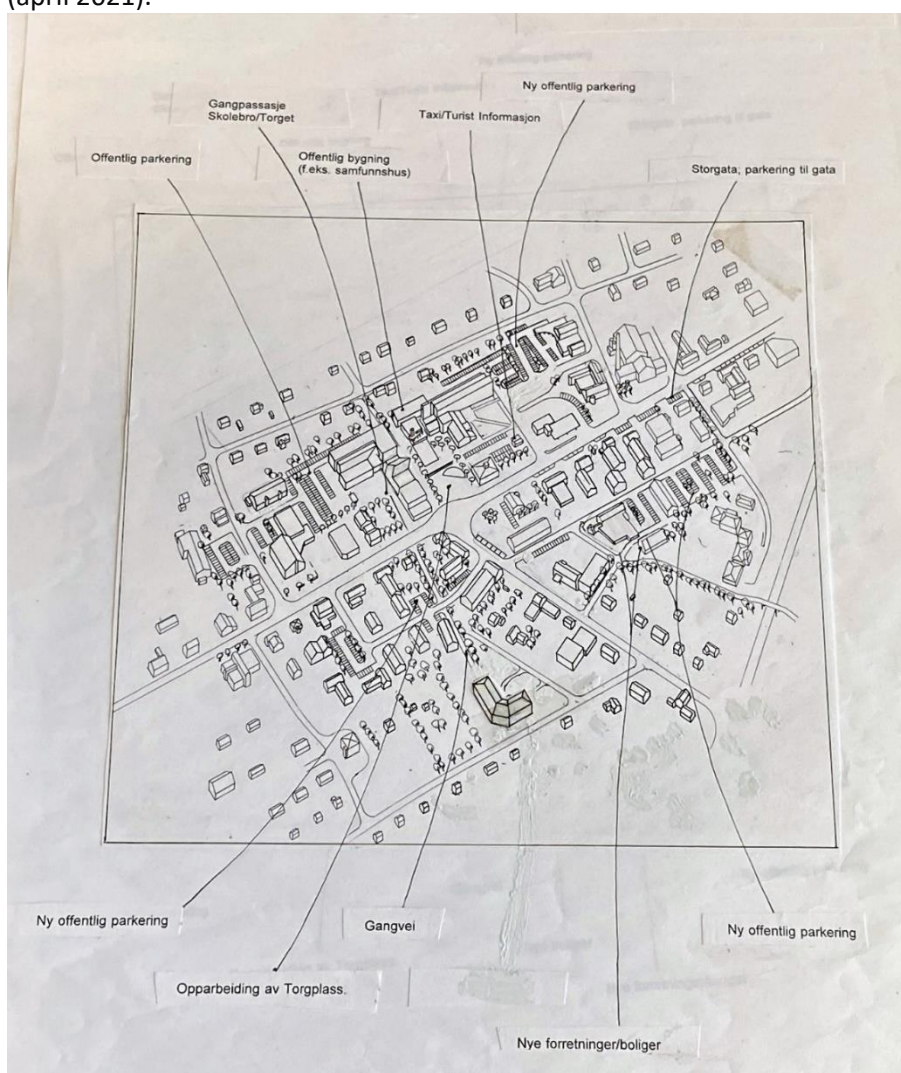
- Flyplass
- Kommunedelplan
- Kulturbaserte arbeidsplasser
- Leknes havn, Lofoten spektrum
- Meieriet kultursenter
- Offentlige arbeidsplasser
- Omdømme prosjekt
- Opplevelser og kultur
- Origo utvidelse av bygg
- Rom og gater i Leknes
- Sentrum i sentrum - levende torg
- Sentrumsplan

Flere av planene og tiltakene er igangsatt og gjennomført. Det ble også truffet et politisk vedtak å prioritere opprusting av Storgata, i stedet for utarbeidelse av en ny sentrumsplan.

Figur 2 Skisseprosjekt for nytt torg fra 2010 i Leknes Sentrum

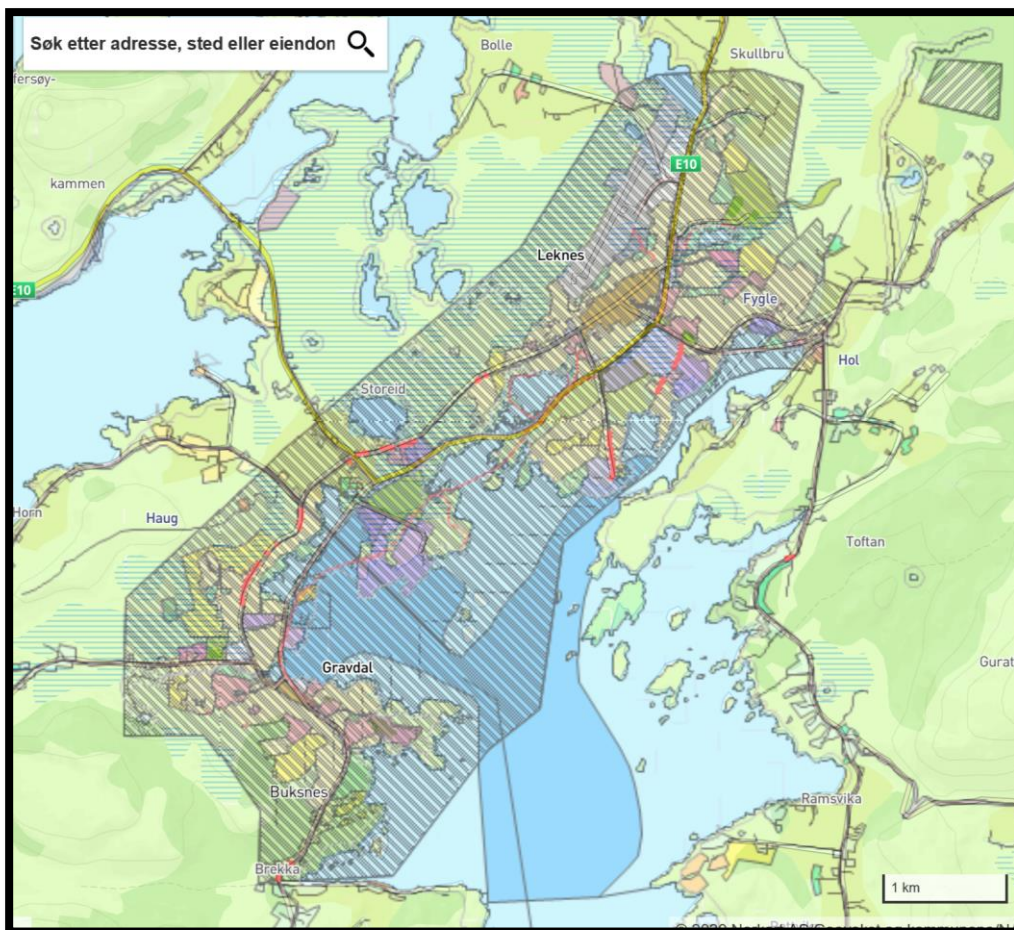
Reguleringsplan for Storgata og Meieriet ble vedtatt i 2016, og utførelsen av Storgata er under arbeid (april 2021).

Figur 3 Eldre Gatebruksplan

3. Planavgrensing

I kommuneplanens arealdel 2019-2031 er den framtidige utviklingen av Leknes gitt et regionsenter perspektiv. Forslag til plangrense og ny bygrense omfatter sentrum og omland, som definert i kommuneplanens arealdel 2019-2031. Det ble i arealplanprosessen mottatt flere innspill innenfor bygrensen som vil bli vurdert i byplanarbeidet.

Figur 4 Forslag til plangrense definert i kommuneplanens arealdel

I planprogrammet til kommuneplanens arealdel var det definert et utredningsmål å identifisere kulturbærere og stedsidentitet for regionsentret Leknes: *Hva og for hvem er Leknes som by? Hvordan skal Leknes som regionsenter møte fremtiden?*

Leknes kan beskrives som en ung by, kun 18 år, med voksesmerter, ukoordinert, men med mye initiativ og potensiale. Dette er kvaliteter vi må ta vare på og støtte opp om, og veilede i den videre byutviklingen av Leknes og omland i kommende byplan.

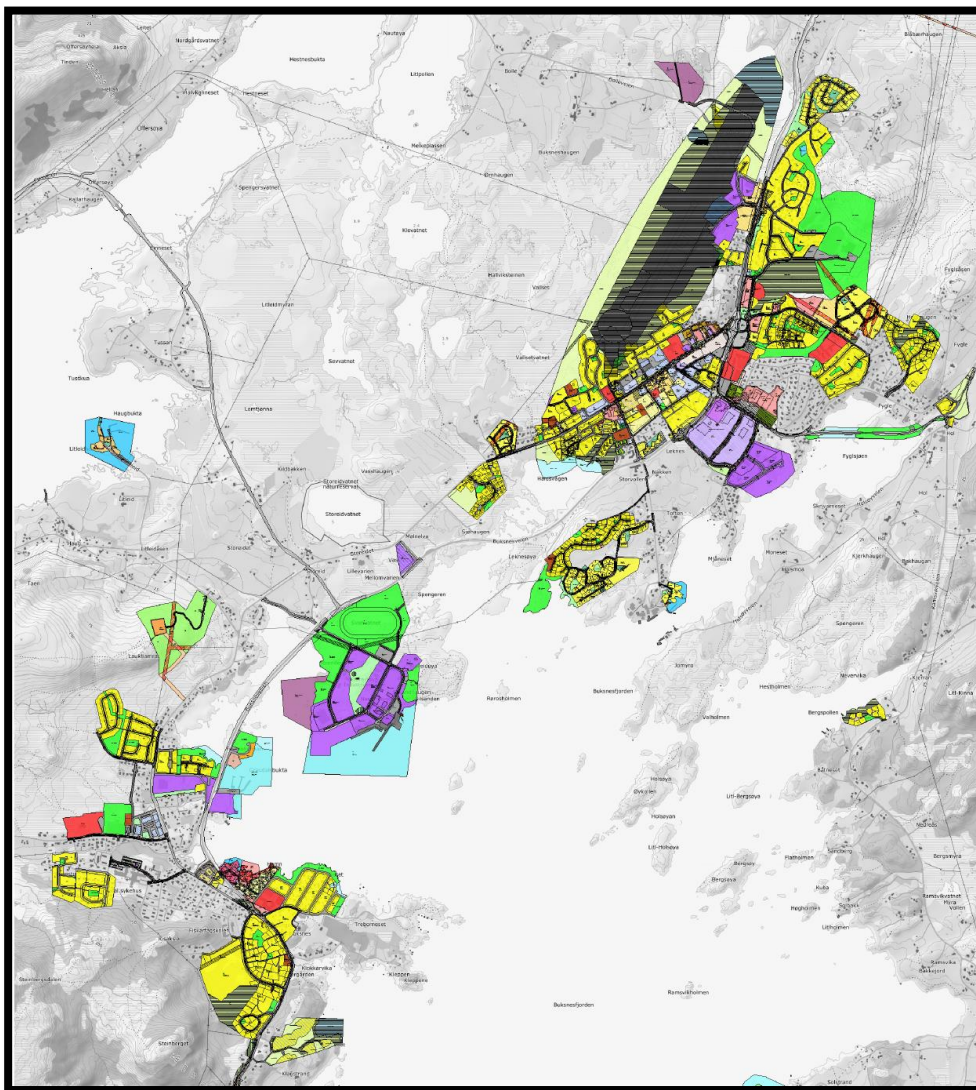
Etter innspill til arealplanen fra Statsforvalteren (tidl. Fylkesmannen) i Nordland og Nordland Fylkeskommune, samt den politiske styringsgruppen, ble det definert en framtidig plangrense: en

utvidet bygrense som omfatter det tradisjonelle sentrum, med omland og tettsteder. Denne bygrensen, som inkluderer Gravdal og Fygle, utgjør Leknes som regionsenter i Lofoten. En utvidet plangrense vil:

- Gi tydeligere føringer hvor man tillater høy og tett utnyttelse, med blandede funksjoner
- Definere sentrum av Leknes og dets innhold, med en gatebruksplan som rydder i opp i byrommet
- Utrede muligheten for områdetransformasjon i utvikling av Gravdal, Fygle og arealer tilgrensende Buksnesfjorden
- Gi mulighet til å forsterke kvaliteten i Leknes og omland, med natur og kulturhistorie
- Stille tydelige retningslinjer og bestemmelser til arkitektur og formgivning

3.1 Gjeldende planer

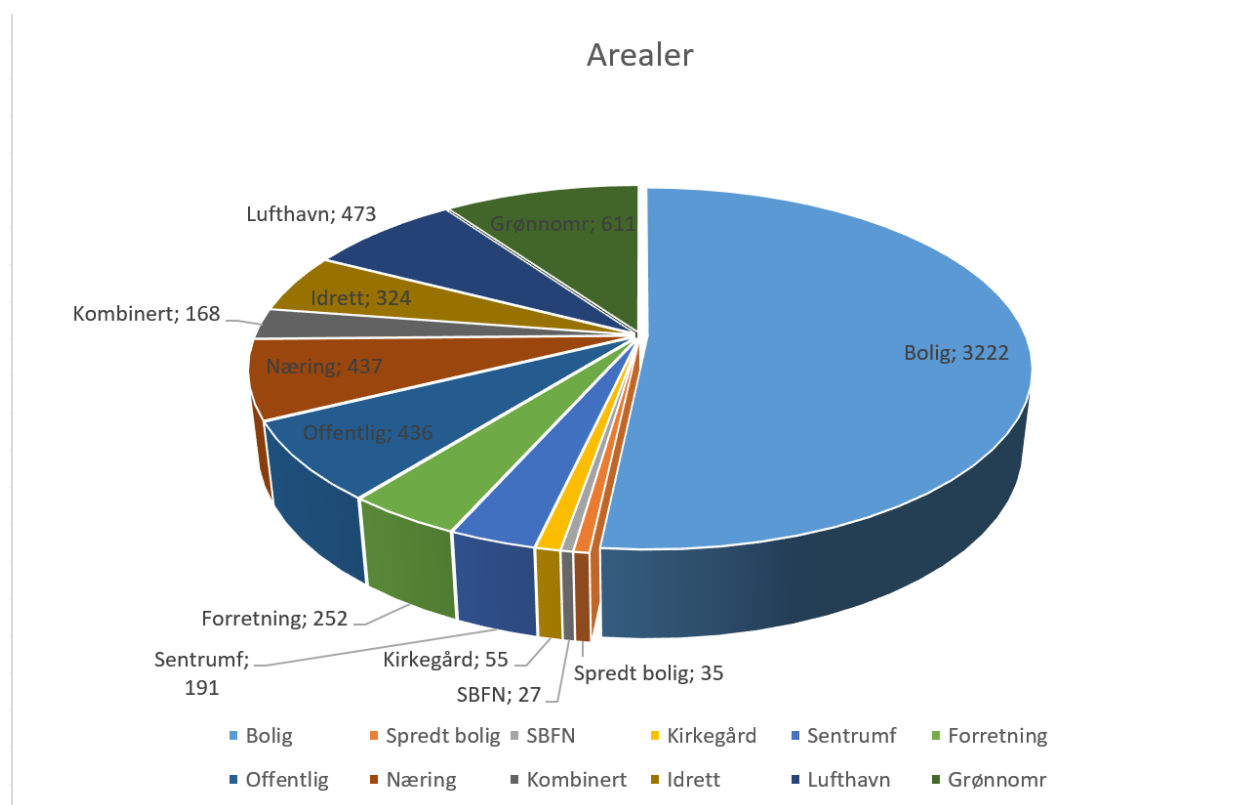
Gjeldende kommunedelplan for Leknes og Gravdal ble vedtatt 2016, og ble innlemmet i revidert kommuneplanens arealplan 2019-2031 vedtatt 15.mai, 2020. I Leknes /Fygle og Gravdalområde er det registrert 90 detaljreguleringsplaner (april 2021). Et av målene med byplan er å få ned antallet planer og innlemme dem i områdeplanen.

4. Arealregnskap

Arealregnskapet for regionsentret Leknes, viser gjeldene arealbruk i vedtatt kommuneplan og reguleringsplaner.

Arealregnskap - arealene er i daa	
Bolig	3222
Spredt bolig	35
SBFN	27
Kirkegård	55
Sentrumf	191
Forretning	252
Offentlig	436
Næring	437
Kombinert	168
Idrett	324
Lufthavn	473
Grønno	611

Figur 5 Arealformålfordeling innenfor bygrensen

5. Overordnede føringer

Nasjonale og regionale føringer og retningslinjer er med å definere rammene i planarbeidet.

- [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023](#) (Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2019)
- [Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging](#) (Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2014)

- [Kunnskapsgrunnlag: Areal- og transportutvikling for klimavennlige og attraktive byer](#). (TØI-rapport 1593A/2017)
- [Sykling på mindre steder](#). (TØI-rapport 1711/2019)
- [Lokale gåstrategier og planer for gående](#) (Statens vegvesen 2014)
- [Bygdepakke Bø. Et forprosjekt om utvikling av klimavennlige og attraktive bygder](#) (TØI 2017)
- [Byrom – en idéhåndbok](#). (Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2016)

Utdrag av momenter fra nasjonale planretningslinjer (vedtatt 26.09.2014) som berører planleggingen av Leknes som regionsenter:

- Utbyggingsmønster og transportsystem må samordnes slik at transportbehovet begrenses og at det kan legges til rette for klima- og miljøvennlige transportformer.
- By- og tettstedsutvikling bør skje gjennom fortetting, transformasjon og høy arealutnyttelse. I områder med stort utbyggingspress bør det legges til rette for arealutnyttelse ut over det som er typisk.
- Fortettingspotensialet bør utnyttes før nye utbyggingsområder tas i bruk.
- Nye utbyggingsområder bør ligge sentrumsnært og ses i sammenheng med behov for infrastruktur.
- Infrastruktur og framkommelighet for kollektivtrafikk skal prioriteres i planleggingen.
- Planleggingen skal styrke sykkel og gange som transportform.
- Ved behov for økt transportkapasitet skal mulighetene for å løse transportbehovet med et effektivt kollektivtilbud og bedre tilrettelegging for sykkel og gange utredes.
- Retningslinjene gjelder for også for lokalisering av handel og for besøks- og arbeidsplassintensive statlige virksomheter.
- I planleggingen skal det tas hensyn til overordnet grønnstruktur, viktig naturmangfold, overvannshåndtering, god matjord, kulturhistoriske verdier og estetiske kvaliteter.

Regional planstrategi 2017– 2025

- [Strategi for stedsutvikling](#)
- Regional plan for by- og regionsenterpolitikk 2017-2025 med fokus på vekstkraft, attraktivitet og regionforstørring- denne er under revisjon

Kommuneplanens samfunnsdel 2017 – 2029

Visjon: «Midt i Lofoten har vi robuste unga, god livskvalitet for alle og alt kan være mulig».

Samfunnsdelens mål, strategier og tiltak er viktig grunnlag for arbeidet med byplanen. Vestvågøy kommunes visjon og verdigrunnlag, som definert ved siste revisjon av samfunnsplanen, skal ligge til grunn for utviklingen av kommunen som bosted, opplevelser, organisasjon og virke.

6. Planutfordringer

Hvert år utarbeides det utfordringsdokument for kommunen, og handlingsprogram for gjennomføring av tiltak. Dette vil også være premissgivende for valg av tiltak, utredningsbehov og løsninger.

Innen satsingsområdet by-, tettsted- og bygdeutvikling jobbes det mot at Vestvågøy skal ha en sterk region- og handelsby, gode bygder og attraktive tettsteder. Samfunnsdelen påpeker at «dette er lokalsamfunnet vårt der nærområde, familie og sosialt miljø er de viktigste arenaene i hverdagslivet vårt. Gode lokalsamfunn har stor betydning for psykiske helse og livskvalitet. Vi vil bidra til å utvikle attraktive lokalsamfunn der flere kan bosette seg og trives».

Følgende er de største utfordringene for en slik utvikling:

Utfordringer for by, tettsted – og bygdeutvikling:

- By-, tettsteds- og bygdeutviklingen i Vestvågøy er ikke bærekraftig
- Leknes mangler bykvaliteter og innovasjonskraft
- Boligmarkedet er dårlig rustet for dagens og fremtidens boligbehov og etterspørsel

6.1 Bærekraftig utvikling for et attraktivt kommunesamfunn

Vestvågøy kommunes plansystem skal påvirke samfunnsutviklingen i en bærekraftig retning. I 2020 ble kommuneplanens arealdel vedtatt. Den gir føringer, bestemmelser og retningslinjer for arealbruken i et 12 års perspektiv. Oppstart av byplanen for Leknes vil i større grad definere byutviklingen og fokusere særlig på bymessig kvalitet, sosiale møteplasser og effektiv arealbruk.

Kilde: [ks.no](https://www.kommune.no)

Bærekraftige lokalsamfunn preges av tillit, trygghet, tilhørighet og tilgang til goder som arbeid, utdanning og gode nærmiljø. De forvalter miljøet og klima på en forsvarlig og langsiktig måte, og har et ansvarlig næringsliv som tilbyr produkter og tjenester av kvalitet til lokalsamfunnet.

Balansen mellom bo-, natur-, og lokaliseringskvalitetene for næringslivet er ofte skjør og kan være utfordret av arealkonflikter.

I årene fremover må aktiviteten i kommunen i størst mulig grad konsentreres til byen og tettstedene, samtidig som bygdene skal være livskraftige for å opprettholde landbruk og imøtekomme boprefranser. Dette krever en balanse mellom bærekraft og attraktivitet som løses i byplan.

Utfordringer bærekraft

Vestvågøy har kommet kort i utfasingen av fossilt brensel og drivstoff i henhold til målene om kutt i klimagassutslipp. Det gjøres ikke gjennomgående og helhetlige tilpasninger til klimaendringer i Vestvågøy. Hovedutfordringen for naturmangfold er å få til en bærekraftig arealforvaltning og å prioritere ivaretagelse av naturverdier og ressurser i henhold til nasjonale lover og retningslinjer.

Bærekraft innebærer at kommunen må planlegge for fysiske og økonomiske klimahensyn som følge av kommende klimaendringer. I et omskiftende og mer ekstremt klima vil det blant annet bli hyppigere stormflo, mer ekstremnedbør og oftere tørkeperioder. Mye av arbeidet må koordineres innenfor kommunens strategiske planarbeid og reguleringsplaner (1).

¹ Kapittelet om klima er hovedsakelig hentet fra kunnskapsgrunnlag klima utformet av Interkommunalt klimanettverk for Lofoten i 2019/2020. Vågan kommune har bidratt mye til rapporten da kommunen startet klimaplanarbeidet allerede våren 2019. I tillegg har Robert Svendsen bidratt til analyser og tydeliggjøring av implikasjonene av kunnskapsgrunnlaget for kommunene. Hans bidrag er også benyttet i dette avsnittet.

Vestvågøy kommune foreslår i klimaplan 2022-2030 følgende mål for å bidra til internasjonale og nasjonale forpliktelser:

- redusere utslipp av klimagasser med 30 prosent innen 2030 og 85 prosent innen 2050
- arealnøytral kommune innen fire år.

Vestvågøy kommune har forpliktet seg i være med på å løse klima- og miljøutfordringene nasjonalt og internasjonalt mot 2030. Kommunen har ikke vedtatt hvilke av bærekraftsmålene som skal ligge til grunn for kommunens virksomhet, men det vil tas inn i forbindelse med revisjon av kommuneplanens samfunnsdel. For å løse klima- og miljøutfordringene er forpliktelsene gjennom Parisavtalen og FNs 17 bærekraftsmål lagt til grunn for arbeidet med byplanen. I den forbindelse er det definert 5 bærekraftsmål som bør ligge til grunn for arbeidet videre:

Mål 11: bærekraftige byer og samfunn

Mål 13: stoppe klimaendringene

Mål 14: livet i havet

Mål 15: livet på land

Mål 17: samarbeid for å nå målene

Hvert bærekraftsmål er redegjort for under, og dets relevans til byplanarbeidet.

11 BÆREKRAFTIGE BYER OG SAMFUNN

«Gjøre byer og bosettinger inkluderende, trygge, motstandsdyktige og bærekraftige»

Nasjonale forventninger til planlegging

Kommunene legger til rette for vekst og utvikling i kompakte og klart avgrensede byområder gjennom regionale bolig-, areal- og transportplaner (...)

Kommunene legger til rette for høy arealutnyttelse i byområder gjennom fortetting og transformasjon med kvalitet i omgivelsene (...)

Kommunene legger til rette for sykling og gange i byer og tettsteder, blant annet gjennom trygge skoleveier, ved å planlegge for gange og sykling fra kollektivknutepunkt og ut til friluftslivsområder, og for transportløsninger for grupper som er mindre mobile.

Planlegging skal fremme bærekraftig utvikling, og FNs bærekraftsmål er gode indikatorer på hvilke overordnede mål vi bør sette oss. Det viktigste bærekraftsmålet innen byplanlegging er mål 11: bærekraftige byer og samfunn. Delmål under mål 11 er blant annet «Verne og sikre verdens kultur- og naturarv» og «redusere byenes negative påvirkning på miljøet». I tillegg kan man feste på andre bærekraftsmål som er relevant.

For temaet effektiv arealutnyttelse er FNs bærekraftsmål nr. 13 viktig, herunder å «styrke enkeltpersoners (...) evne til å (...) redusere konsekvensene av klimaendringer». Et resultat av effektiv arealutnyttelse er at hver person har mindre arealbelastning. Dette samsvarer godt med å både FNs bærekraftsmål nr. 11 og nr. 13. Disse målene er videre konkretisert gjennom statlig planretningslinje for samordna bolig-, areal- og transportplanlegging. Her er det mål om bærekraftig, og herunder kompakte, byer og tettsteder. I tillegg skal all vekst i transport skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange og det er et ønske om høy arealutnyttelse, fortetting og transformasjon av eksisterende bebygde områder før nye områder blir lagt ut til bebyggelsesformål.

Kommuneplanens samfunnsdel gir videre føringer for hvordan Vestvågøy kommune ønsker utvikling som innebærer effektiv arealutnyttelse. Det ønskes at sentrum rustes opp gjennom å skape gode byrom i sentrum og å lage et tettere og mer attraktivt sentrum. Dette innebærer mer effektiv arealutnyttelse i forbindelse med både bolig- og næringsutvikling. Dette vil igjen kunne styrke Leknes som handelssentrum, som er et mål i samfunnsplanen.

Av konkrete arealstrategier nevner samfunnsplanen følgende mål:

- Varierte nærings- og handelsarealer.
- Kombinerte arealformål til variert bruk.
- Definere en grense for vekst i Leknes.
- Utvikle Leknes til en grønnere by.
- Skape gode bomiljø.
- Tilrettelegge for boligfortetting i sykkel- og gangavstand til sentrum eller i nærheten av et godt kollektivtilbud.
- Godt og variert boligtilbud.
- Effektive parkeringsanlegg.

Disse arealstrategiene er utformet på bakgrunn av både lokale, nasjonale og internasjonale utfordringer, mål og problemstillinger.

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

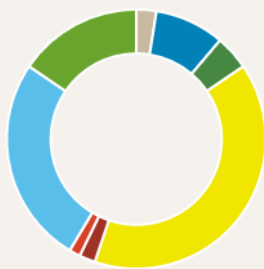

«Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem»

Nasjonale forventninger til planlegging

Kommunene vektlegger arbeidet med å redusere utslipp av klimagasser, inkludert utslipp fra arealbruksendringer, mer effektiv energibruk og miljøvennlig energiomlegging. Oppdatert kunnskap om forventede klimaendringer og konsekvenser brukes i planleggingen.

Kommunene legger vekt på klimatilpasning og samfunnssikkerhet i sin planlegging, og legger de høye alternativene fra nasjonale klimaframskrivinger til grunn for arbeidet. Risiko- og sårbarhetsanalyser legges til grunn for plan- og byggesaksbehandlingen.

Annen mobil forbrenning 2.5%	Avfall og avløp 8.7%
Industri, olje og gass 4.3%	Jordbruk 39.7%
Luftfart 2%	Oppvarming 1.4%
Veitrafikk 15.5%	Sjøfart 25.9%

Kommunens ressurser og utfordringer innen klima- og miljøområdet har endret seg siden kommunene i Lofoten utarbeidet gjeldende kommunedelplaner om klima i 2010. Vi har nå tydelige føringer for arbeidet gjennom oppdatert lovverk og retningslinjer, blant annet nye [Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning](#) av 2018.

I tilretteleggingen og utviklingen av «det grønne skiftet» skal kommunene aktivt bidra til å redusere klimagassutslipp og miljøvennlig energiomlegging, samt forberede og tilpasse samfunnet til klimaendringene. [Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging](#) av 2019 stiller krav til oppfølging av bærekraftmålene i kommunens planlegging.

Klimagassutslipp

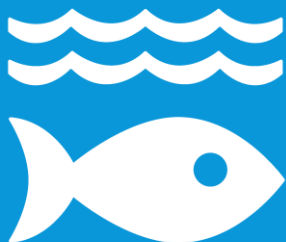
Vestvågøy må nå følge følgende mål for å bidra til internasjonale og nasjonale forpliktelser:

- redusere utslipp av klimagasser med 30 prosent innen 2030 og 85 prosent innen 2050

Vestvågøy har hatt en liten utslippsreduksjon mellom 2009 og 2017, tilsvarende -2,55 prosent. I kommunen er det økning av utslipp innen sjøfart, luftfart, industri, samt i sektor avfall og avfall. I tillegg er det en fordobling av utslipp innen annen mobil forbrenning.

Utslippsreduksjonene har i stor grad funnet sted innen oppvarming, mens det har vært en moderat nedgang innen landbrukssektoren. Kommunens arealbruk slipper ut mer klimagasser enn den binder. Energiintensiteten for elforbruk er økende og bør studeres nærmere. Om det er utfasingen av fossil forbrenning i transport og til varme, hvor elektrisitet er erstatter, eller om det bare er en generell økning bør sees på før en iverksetter tiltak. Husholdningene og landbruket står for mesteparten av elforbruket. I Vestvågøy stod jordbruket for 39,7 prosent av utslippene i 2017, mens sjøfart lå på 25,9 prosent av totalen, og veitrafikk på 15,5 prosent. Kommunen må redusere utslipp ned til 26 540 tonn CO₂-ekvivalenter i 2030 og ned til 6640 tonn i 2050 dersom kommunen skal ta sin del av utslippsreduksjonen som Norge har forpliktet seg til.

14 LIVET I HAVET

«Bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling».

14.1 Innen 2025 forhindre og i betydelig grad redusere alle former for havforurensning, særlig fra landbasert virksomhet, herunder forurensning forårsaket av flytende vrakrester og næringsstoffer.

14.2 Innen 2020 forvalte og verne økosystemene i havet og langs kysten på en bærekraftig måte for å unngå omfattende skadevirkninger, blant annet ved å styrke systemenes motstandsevne og iverksette gjenopprettende tiltak for å gjøre havene sunne og produktive.

Vestvågøy kommune sliter med direkte utslipp av forurenset vann i ulike vannforekomster, som for eksempel Buksnesfjorden.

Menneskeskapt tilførsel av næringssalter, nedslamming og tilførsel av organisk materiale må begrenses slik at vesentlige negative effekter på naturmangfold og økosystemer i havområdene unngås.

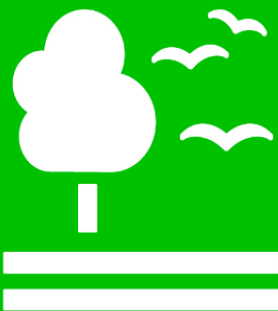
Håndtering av marin forurensning og rydding i strandsonen.

Tilførsel av avfall og mikroplast til havområdene skal unngås.

Mengden av avfall i hav- og kystområdene skal reduseres gjennom oppryddingstiltak og holdningsendring for fjæra og fjorden vår. Buksnesfjorden indre mot Gravdal, Storeidøya og Haldsvågen er av vann-nett.no registrert til å være økologisk og kjemisk god.

Ytre Buksnesfjord fra Ramsvika og til Ballstad har ingen foreløbige ingen registreringer.

15 LIV PÅ LAND

«Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold»

Nasjonale forventninger til planlegging

Kommunene legger til rette for gode leveområder for ville, pollinerende insekter gjennom planleggingen og drift av arealer.

Kommunene sikrer viktige jordbruksområder og kulturlandskap i landbruket gjennom langsiktige utbyggingsgrenser. (...) dyrka mark vurderes i samsvarende med det nasjonale jordvernmålet.

Fylkeskommunene og kommunene identifiserer og tar hensyn til viktig naturmangfold, friluftslivsområder, overordnet grønnstruktur, kulturhistoriske verdier, kulturmiljø og landskap i planleggingen.

Arealbruk og omdisponering av areal til for eksempel veg- og boligbygging, industri, jordbruk og andre næringsformål er viktig for samfunnet. Samtidig er dette også den største trusselen mot naturmangfoldet på land, i tillegg til forurensning og spredning av fremmede arter.

Klimaendringer vil i tiden fremover bli en stadig større trussel mot mangfoldet i naturen. For 80 % av artene på rødlisten utgjør arealforandringer en hovedtrussel. Hvordan kommunen forvalter arealene er derfor særdeles viktig for ivaretagelse av naturmangfoldet. Naturen er dessuten svært viktig i et folkehelseperspektiv og utgjør opphavet til norske friluftslivstradisjoner og ulike aktiviteter basert på friluftsliv, for eksempel reiseliv.

Naturpanelets rapport slår fast at utviklingen har gått så langt at det er umulig å nå FNs bærekraftsmål og de internasjonale Aichi-målene for naturmangfold i 2020. Mot 2030 og på lengre sikt kan det ifølge Naturpanelet være mulig, men det vil kreve gjennomgripende samfunnsendringer. Et av tiltakene rapporten trekker fram som avgjørende er fokus på byplanlegging, bedre arealplanlegging og restaurering av natur.

BirdLife International har siden 1981 identifisert og kartlagt et nettverk av viktige områder for naturmangfold og fugler, og Norsk Ornitologisk Forening (NOF) har hatt ansvaret for dette arbeidet i Norge. Områdene går under navnet «Important Bird and biodiversity Areas» (IBAer).

Viktige fugleområder (IBA) og potensielle utfordringer i Vestvågøy kommune er Leknes våtmark-system IBA og Lofoten IBA. Potensielle utfordringer for Leknes IBA er primært arealinngrep, forstyrrelser, og tilrettelegging for friluftsliv nær viktige hekkeforekomster.

17 SAMARBEID FOR Å NÅ MÅLENE

«Styrke gjennomføringsmidlene og for-
nye globale partnerskap for bærekraftig
utvikling»

Nasjonale forventninger til planlegging

Kommunene har en ledende rolle i utviklingen av sentrum og legger vekt på et langsiktig og forpliktende samarbeid med private aktører og innbyggere.

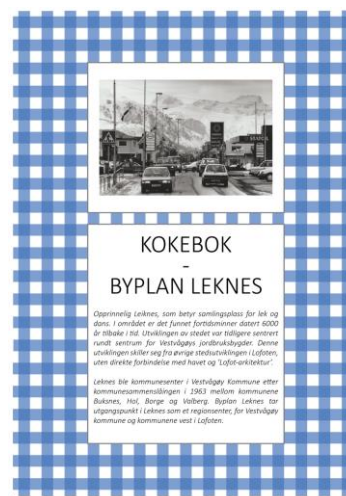
By- og omlandskommuner, sammen med fylkeskommunene, videreutvikler samarbeidet om transport på tvers av administrative grenser der dette bidrar til effektiv ressursbruk, næringsutvikling, bo-setting og sosial bærekraft i ulike deler av fylket.

Metode

Et premiss for å oppnå gode resultater fra medvirkningsprosessen er å involvere aktuelle parter så tidlig som mulig. Gjennom samskaping samler vi inn kunnskap, ressurser og erfaringer fra arbeidsgruppene for å utvikle løsninger sammen. Dette samarbeidet starter i utviklingsfasen av prosjektet og varer helt til leveransen.

Samskappingsprosessen i planarbeidet løses ved å nedsette tverrfaglige arbeidsgrupper med grunneiere, utbyggere, administrasjonen, politikere og innbyggere som jobber ut fra et plantema eller et planområde. Disse fremmer planforslag sammen.

6.2 Bykvaliteter og innovasjonskraft

Stedsbruk er en beskrivelse av hvordan man bruker, opplever og beveger seg i et område. Ulike aktører bruker steder på forskjellige måter. Det er særlig viktig å skille mellom nødvendige og valgfrie aktiviteter (Gehl, 2004), samt knytte dette mot mobiliteten på stedet. En kartlegging av stedsbruk identifiserer både utfordringer og potensial for å sikre et attraktivt og levende område. Leknes er hyppig brukt av innbyggerne i kommunen. Når vi ser på hvordan Leknes brukes i dag er det helt tydelig at jobb og handel er de dominerende funksjonene.

Isolert sett vil dette begrense aktivitet til dagtid, noe som også avdekkes ved å se på tidspunkt i løpet av et døgn innbyggerne oppholder seg der.

6.2.1 Leknes sitt potensial som attraktiv by og: Innovasjonssenter

Leknes har potensial til å bli et innovasjonssenter hvis det utvikles møtesteder og tilrettelegges for kreative miljøer og kunnskapsbedrifter. I [NIBRs forskningsrapport](#) (2016) anbefales bedre kopling mellom byutvikling og næringsutvikling, og en mer samordnet areal- og transportplanlegging. Sistnevnte påpekes også i Statens vegvesens prosjekt om bærekraftig mobilitet i småbyene i Nord-Norge (2018). Utfordringene påpekt for Leknes var utflytende arealbruk, manglende offentlig rom og grøntstruktur, utrygghet, barrierer og manglende infrastruktur for gående og syklende, utilfredsstillende kollektivknutepunkt i sentrum, lite kollektivtransport, og biler som et dominerende moment i byrommene.

6.2.2 Leknes sitt potensial som en attraktiv by og: Regionsenter

I anledning [Byromsseminaret](#), arrangert på Leknes i 2017, ble det gjennomført en spørreundersøkelse blant befolkningen som resulterte i 280 svar. Hovedbudskapet er at mange bruker Leknes i sitt dagligliv, men at byen er rotete, mangler grøntområder og rekreasjonstilbud, og trenger bedre planlegging, spesielt for å redusere bilbruk. Kommende byplan vil ha fokus på disse behovene inn under valgte plantema.

I undersøkelsen definerte flere Leknes sentrum og arealer utenom boligområdene. 32% av respondentene tilhørte Leknes krets, og dette gjenspeiler at det som oppfattes som sentrum ikke innehar mange boliger, altså at det man anser som sentrum ikke omfatter omliggende boligområder.

Undersøkelsen så på tidsbruk for aktivitet og opphold i Leknes. Det var mange som oppholder seg daglig i Leknes sentrum – med handel og jobb som hovedformål. På en ukentlig basis dekker Leknes behov som sosialisering og kulturliv, men få oppga at de oppholdt seg i Leknes på i løpet av kveld / natt (18%). Dette er en indikator på at det mangler tilbud utenom arbeidstid.

For å oppnå byliv og urbanitet må det tilrettelegges for aktivitet døgnet rundt og flere funksjoner. Dette vil tiltrekke nærings- og kulturliv og bidra til økonomisk og sosial nyskaping.

Å koble sammen flere funksjoner er svært viktig. Det kan være kombinasjon av næring, kultur, overnatting, kafe, osv. Denne urbane kvaliteten krever tetthet, hvor flere av aktivitetene er samlokalisert og kan oppnå synergieffekter.

I dag er Leknes et utflytende sentrum. Et mål kan være å se på ny bruk av eksisterende bygningsmasse, og gi de nytt innhold. Nybygg i sentrum må gi rom til variert bruk, gjerne kombinert med boligformål.

6.3 Boligmarkedet i Vestvågøy – i utakt med behovet

Boligpolitikk er en viktig faktor for å trygge innbyggernes livskvalitet og kommunens attraktivitet. Det boligpolitiske arbeidet skal styrke kommunes rolle som premissgiver og aktiv tilrettelegger for boligutviklingen. Kommunens handlingsrom er å tilrettelegge for økt/rask bygging av varierte boligtyper på riktig sted gjennom arealplanlegging, sikre gode bomiljø, regulere for en sosial boligprofil, og å besørge boliger for innbyggere med spesielle behov.

Ser vi på forholdet mellom nye innbyggere og nye boliger har kommunen behov for å tilrettelegge for økt antall boliger. Et prosjektsamarbeid med Husbanken i 2018 viste tydelig kommunens boligbehov. Det statistiske materialet viste at antall innbyggere økte mer enn nye boliger. Kommunen har dessuten en hovedtyngde av eneboliger, mens det er få leiligheter og mindre boenheter, til tross for at denne typen boliger er en preferanse (Prognosesenteret 2016).

Som i andre kommuner utgjør eiermarkedet majoriteten av boligmarkedet, med over 80 prosent av Vestvågøys boligmasse. Omlag 20 prosent leier bolig, og denne andelen er svakt stigende. Dette betyr at kommunens boligmarked kan være preget av høye priser og få utleieboliger.

Sosial boligpolitikk er et ansvarsområde som ligger under kommunens helse- og omsorgssektor. Mellom 2012 og 2019 ble antallet kommunale boliger (majoritet av innleide boliger) redusert fra 409 til 256. I dag har Vestvågøy ingen helhetlig boligpolitikk som kan se boligtilbud- og etterspørsel i sammenheng. Det er en sammenheng mellom leid bolig og levekår, herunder barn i fattige familier. Derfor er dette et viktig innsatsområde for forebygging, folkehelse og levekår.

Kommunen har igangsatt boligplan (2022-2050) der målet er å fremme en helhetlig boligutvikling, som treffer ulike deler av boligmarkedet og som ivaretar kommunens boligsosiale ansvar. Det skal samarbeides tett med boligtilbydere og boligbrukere for at utredningen ivaretar behov innen boligproduksjon og boligkonsum i årene framover.

6.3.1 Boligbehov:

I kommunedelplan for Leknes og Gravdal, er det avsatt en økt fortettingspotensial innenfor areal avsatt til boligbebyggelse. Innenfor plangrensen er det avsatt 178 dekar til fremtidige boligområder på Leknes. Om byplanen skal løses innenfor bærekraftmålene, må framtidig boligbygging løses i definerte sentrumssoner med ulike funksjoner, der folk har gang- og sykkelavstand til sine daglige gjøremål. Prognosen utarbeidet av Husbanken fra SSB, viser at boligbehovet i Leknes, neste 5 til 10 år er rundt 100 enheter, eller ca. 10 boliger årlig. Medregnet alle planinnspill og initiativ i forbindelse med byplan, kan det bli et overskudd i tilgang på nye boliger.

Arlig boligbehov per aldersgruppe

	Under 24 år	24-34 år	35-44 år	45-54 år	55-64 år	65-74 år	75+	Totalt
Neste 5 år	1	11	11	- 12	8	14	23	56
Neste 6-10 år	1	-4	14	-10	11	6	32	50

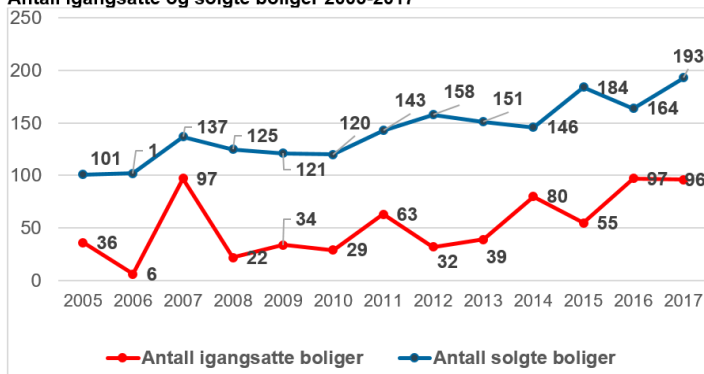
Kilde: Prognosesenteret (KommuneMonitor), SSB

*Boligbehovet er beregnet ut fra fremtidig befolkningsvekst, gitt i middels nasjonal vekst og viser hva netto befolkningsvekst utgjør i form av behov for boliger i de ulike aldersgruppene. Boligbehovsberegningene tar hensyn til boligavgangen. Data 2016.

Det har vært økt byggeaktivitet de siste årene, og noe sirkulasjon gjennom omsatte boliger i markedet. Likevel vil man kunne stille spørsmål om boligmarkedet i Vestvågøy svarer på dagens og fremtidens boligbehov og etterspørsel etter boliger.

Å sikre at det planlegges for nok boliger slik at det skapes en mobilitet er viktig for å få det ordinære markedet til å fungere.

Antall igangsatte og solgte boliger 2005-2017

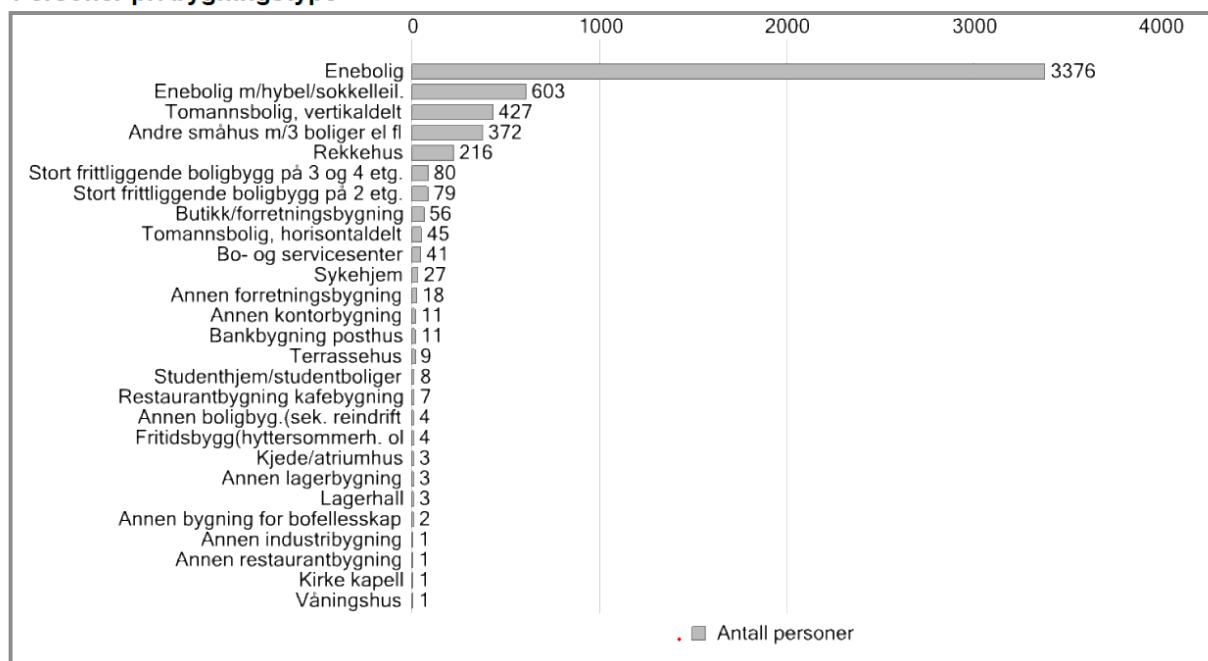

SSB, tabell 056940/06726

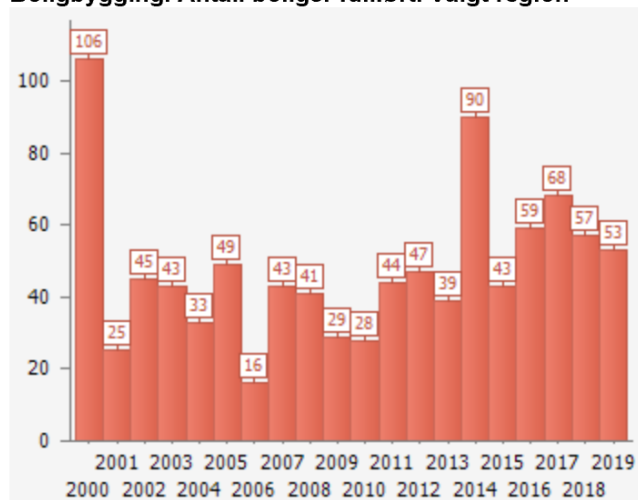
Befolkningsrapport

Utskriftsdato: 03.09.2020

Personer pr. bygningstype

Boligbygging. Antall boliger fullført. Valgt region

Både nye boliger og nye innbyggere er regnet som 3-årlig gjennomsnitt.

6.3.2 By-, tettsted- og bygdeutvikling

Kommunens attraktivitet handler om hvordan stedene våre utvikles som gode og velfungerende bo- og arbeidssteder, og som destinasjon for besøkende. Vestvågøy kommune har i flere år hatt befolkningsøkning. Fra år 2000 til 2019 – har kommunen opplevd en befolkningsutvikling på 730 flere innbyggere, som utgjør 6,8 % fordelt på ca. 20 år. Innbyggertallet fikk også en liten oppgang i 2020.

Selv om ungdomskullene er stabile i årene fremover er de fallende i Nordland. Andel eldre vil øke i forhold til befolkningen for øvrig, og vi må jobbe for å tiltrekke oss arbeidskraft for å sikre verdiskaping og tjenester. Gode lokalsamfunn er attraktivt for unge å bosette seg i. For å skape gode lokalsamfunn må vi fokusere på bærekraftig utvikling og å heve kvaliteten på lokalmiljøet hos de unge.

Utvikling for bærekraftige lokalsamfunn

Kommuneplanens arealdel ble vedatt juni 2020. Den gir føringer, bestemmelser og retningslinjer for arealbruken i et 12 års-perspektiv. Planen tilrettelegger for spredt boligbygging i bygdene, for å ivareta landbruksproduksjon og innbyggers bopreferanser. Samtidig utfordrer dette kommunens mål om å redusere klimagassutslipp og kostnader ved tjenesteyting. Nasjonale føringer tilsier at kommunen skal konsentrere bolig- og arealbruk, og tilrettelegge for kollektivtilbud og sykkel- og gangemobilitet. Det betyr at utbygging først og fremst må skje planmessig, og i hovedsak i byen og tettstedene. I Vestvågøy er dagens utvikling for arealkrevende og preget av enkelttiltak.

Ungdommenes vurdering av lokalmiljøene i Vestvågøy

Ungdataundersøkelsen i 2019 viser at 54 prosent av ungdomsskoleelevene er fornøyd med lokalmiljøet der de bor. På landsbasis svarer 70 prosent at de er fornøyd med lokalmiljøet. Undersøkelsen viser at en større andel av guttene er fornøyd enn jentene. Ungdommene i Vestvågøy er mest fornøyd med idrettsanlegg og kulturtilbudet, og minst fornøyd med sosiale møteplasser og kollektivtilbud.

Barn og unge bruker lokalmiljøet i større grad og på en annen måte enn foreldrene. Trygge og sunne lokalmiljøer er derfor særlig viktig for barn og unges trivsel og livskvalitet ([Ungdata for ungdomsskolen kortversjon](#)).

På folkemøter og i møter med barn og ungdom, eldre, og innvandrere (arealplanarbeid 2018) kom det inn ønsker om boligbygging, infrastruktur, næringsareal og investeringer i hele kommunen. Barn og ungdom ønsker trafiksikkerhet i nærområdene, og leke- og møtesteder der de bor.

Utfordringen er å skape balanse mellom bærekraft og innbyggernes ønsker gjennom å forvalte areal- og naturressursene av hensyn til klima- og livskvalitet samtidig som infrastruktur, møtesteder og tjenester når ut i hele kommunen.

6.4 Visjon

Kommunen må ta en aktiv rolle i områdeutviklingen. Arbeidet starter med å forankre en visjon som forteller hva man ønsker å få til. Visjonen må bygge på stedets identitet, og tydeliggjøre hvilke bykvaliteter kommunen ønsker å oppnå, i tråd med områdets plass i det urbane hierarkiet.

Det er viktig at planavdelingen ikke er alene om visjonen. Visjonen må forankres administrativt, politisk og hos innbyggerne, slik at alle relevante parter har et eierforhold til denne. Visjonen skal stake ut en retning for planprosessen.

7. Plantema

Valg av plantema er definerte utredningstema i byplanen som tar utgangspunkt beskrevne utfordringer, men også hva vil vi med byen og en visjon på hvordan vi kan oppnå best bykvalitet.

Planprosessen bør ha som målsetting å definere en visjon for Leknes som regionsenter i Lofoten.

Hva er Leknes sin identitet?

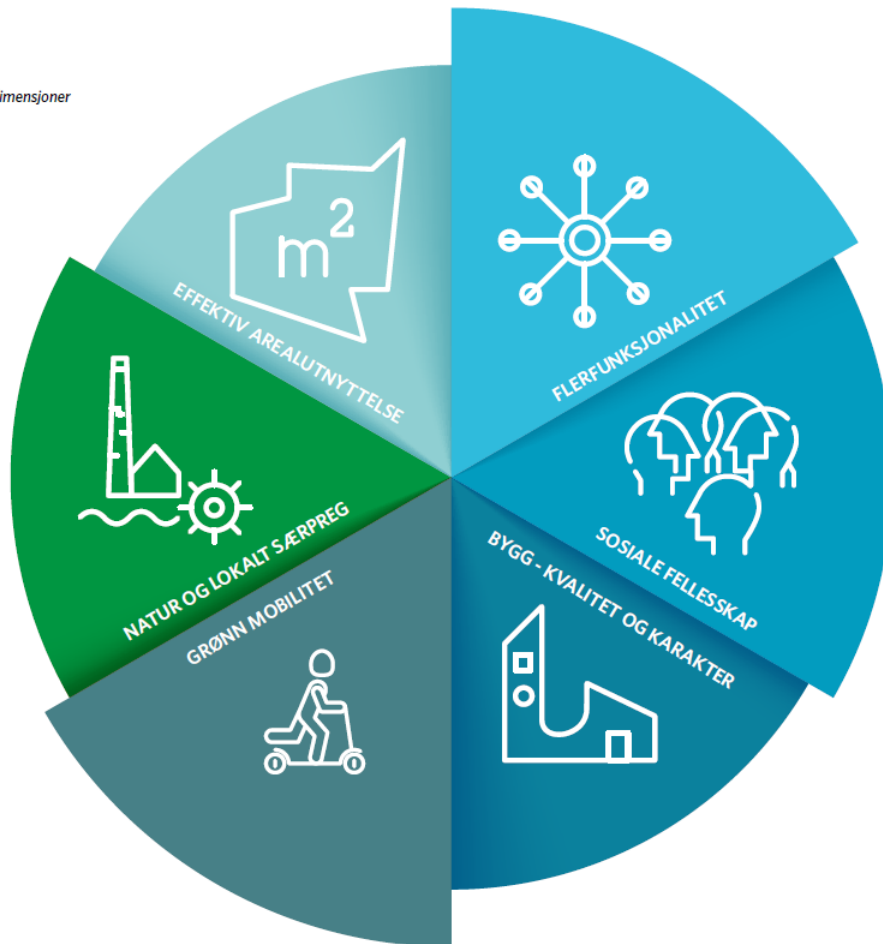
Et visjonsarbeid bør også ta utgangspunkt i steds typiske egenart og karakter, nemlig stedsidentitet. Det kan være fysisk utforming, næring, rekreasjon, historien, kultur m.m. Et av målene med byplanen vil

derfor være å identifisere særegenhetene for by- og tettstedet Leknes, Gravdal og Fygle, hva som kan forsterkes og tilrettelegges for å øke attraktiviteten.

For å styrke byens identitet, vil ulike *bykvaliteter* måtte styrkes. Bykvalitet kan defineres ut i fra seks prinsipper som skal ligge til grunn for stedsutvikling (veileder om fortetting og transformasjon, Regjeringen, WSP 2018).

1. **Effektiv arealutnyttelse**, som fortetting, prioriterte vekstområder og høy utnyttelsesgrad
2. **Flerfunksjonalitet**, kan beskrives ut i fra at innbyggerne har nærhet til funksjoner som sosial og teknisk infrastruktur, som barnehage, bolig, skole, arbeid, handel, og rekreasjon innen ti minutters gangavstand.
3. **Sosiale fellesskap**, har fokus på å fremme folkehelse og sosial bærekraft, dersom det legges til rette for sosiale fellesskap i nærmiljøene, tilgang til møteplasser og fellesareal
4. **Grønn mobilitet**. Gang-, sykkel- og kollektivtransport-traséer skal prioriteres foran andre trafikanter. Dette krever utforming av byrom for gående, i og med at fotgjengeren har behov for trygghet og variert opplevelse.
5. **Natur og lokalt særpreg**. Landskap- og natur inngår som et strukturerende element innvevd i by- og stedstrukturen. Naturen bør integreres som en kvalitet i bymessig utvikling, for det første fordi tilgangen til nærnatur for rekreasjon og folkehelse viktig. For det andre må verdifull natur sikres, ut fra et naturmangfoldperspektiv. Arkitekturen må respektere eksisterende kulturverdier i bymiljøer, byrom og bygninger, og bygge videre på lokal egenart.
6. **Byggenes kvalitet og karakter**. Utvikling som bidrar til attraktivitet, tilgjengelighet, identitet og eierskap til stedet. Dette handler om byggenes karakter og kvalitet. Det bør også legges til rette for boligprosjekter med en sosial profil, for eksempel rettet mot førstegangskjøpere eller lavinntektsgrupper (leie-til-eie-modeller etc.), for å sikre en befolkning med ulik kjøpekraft.

I tillegg til prinsippet om universell utforming, bør byggene ut fra et folkehelseperspektiv gis gode lysforhold og utsyn. Tilgang til dagslys og utsyn fremmer helse, trivsel, læring og produktivitet.

Figur 6 Figur Dimensjonene innenfor bykvalitet utarbeidet av Oslo MET

7.1 Plantype

Byplanen fremmes som en områderegulering, eller områdeplan, som gir mulighet til høy detaljeringsgrad.

Områderegulering brukes av kommunen der det er krav om slik plan, eller kommunen finner et behov for mer detaljerte områdevisse avklaringer av arealbruken. Dette ble klart under arbeidet med kommunens arealplan, hvor det kom områdevisse innspill for behov og tiltak. I en områdeplan kan man gi ulike detaljeringsgrad til ulike områder.

Områdeplan er et godt verktøy for å oppnå bykvaliteter. Eksempelvis så skapet ikke et enkelt bygg bykvalitet alene, men gjør det i samspill med andre bygg, gater og plasser. Kommunen og politikerne sin rolle er å se det store bildet og ta stilling til hvordan områdene skal fungere sammen som en helhet.

Under planprosessen med Storgata, byromseminaret og kommuneplanens arealdel er det mottatt mange innspill om ønsker, behov og prioriteringer i Leknes og områdene rundt. Valg av plantema og innsatsområder tar derfor utgangspunkt i kunnskapsgrunnlag i mottatte innspill, men også politiske vedtak i kommuneplanen og de politiske arealstrategiene.

Et plantema kan være et generelt tema som mobilitet, eller et konkret geografisk område, eller et definert tema som handel. Figuren under viser et eksempel på hvordan dette kan struktureres.

Hvert plantema kan inneholde flere undertema som vist i figuren under:

I sirkelen overfor viser forslag til plantema som er definert av dimensjoner for bykvaliteter, med undertema.

7.2 Beskrivelse av plantema

Valg av plantema med innsatsområder og tiltak, må ha forankring i politiske styringsdokumenter og innspill som ble gitt i forbindelse med kommuneplanens arealdel.

I arealpolitiske retningslinjer vedtatt i 2017 var følgende visjoner, mål og tiltak definert.

- Leknes, regionssenter midt i Lofoten, en bærekraftig by med fokus på et levende sentrum
- Løfter fram og forsterker Leknes sin identitet som særegen Lofotby, regionssenter og samferdselsmessig knutepunkt midt i Lofoten

- Prioriterer en fysisk opprustning av Leknes sentrum for å skape gode byrom og et tettere og mer attraktivt sentrum
- Skaper nye og videreutvikler eksisterende sosiale og kulturelle møteplasser
- Leknes er en foretrukket og attraktiv handelsby og markedsføres aktivt som et vennlig, moderne og imøtekomende handelssenter
- Legger til rette for nyetableringer og nødvendige og framtidsrettede funksjoner som styrker byens innovasjonskraft, kreativitet, kompetansemiljø og attraktivitet

På bakgrunn av overordnede føringer, strategier, behov og innspill, foreslås følgende plantema:

1. Mobilitet, transport og infrastruktur

Hvordan bruker vi eksisterende forbindelser i regionsenteret, hvilke reisevaner benyttes, hva kan vi ha mer av og hva kan vi ha mindre av? Grønn mobilitet har som mål å redusere CO2 utslipp og redusere antall bilreiser, ved å tilrettelegge for nye forbindelser som gang- og sykkelvei og fokus på trafiksikkerhet.

Bykvalitet kan måles i tilgang på transportformer som kollektiv, sykkel og gågater. Økt tilgjengelighet innenfor planområdet styrker folkehelse, miljø og attraktiviteten til Leknes som regionsenter.

• Tilrettelegge for flere og bedre forbindelser mellom Leknes sentrum, handelparken, Storeidøya og Gravdal
• Tilrettelegging for gang- og sykkelvei mellom Gravdal og Leknes
• Gatesanering og parkering i Leknes sentrum og Gravdal
• NTP - Nasjonal Transportplan 2022-2033

2. Natur og lokalt særpreg

Naturen bør integreres som en kvalitet i bymessig utvikling, fordi tilgangen til nærnatur for rekreasjon og folkehelse er viktig. Klimaendringer vil utløse behov for klimatilpassing. Parker, vassdrag og grønndrag er viktige for overvannshåndtering og som biokorridorer for å sikre et biologisk mangfold.

• Karlegge og tilrettelegging av grønnstruktur og grønne forbindelser
• Opprustning av tursti rundt Borga-/Borrivannet.
• Parker og lekeplasser

3. Effektiv arealutnyttelse

Et av byplanens mål er å koble Leknes og Gravdal bedre sammen, samtidig som hvert sentrum viderefører sine særpreg. Både i Leknes og Gravdal er det behov å definere avgrensingen av sentrum, med særlig tilrettelegging for møteplasser, samlingspunkt og grøntområder.

I kommunedelplan for Leknes og Gravdal (2016) ble sentrumsavgrensingen definert til rundt Storgata i Leknes, hvor arealene er avsatt til sentrumsformål. Sentrumsformål omfatter forretning, kontor, boliger, tjenesteyting, hotell/overnatting, bevertning, grøntareal. Sentrumsområdet er ikke ytterligere regulert, i

påvente av byplan, som nå vil fastsette bruk og gi bestemmelser om utforming av de ulike eiendommene innenfor Leknes sentrum.

I kommunedelplanen for Leknes/Gravdal (2016) ble det også avsatt areal til sentrumsformål på Gravdal.

Gravdal er et gammelt kommunesenter, og er i dag et tettsted med cruisehavn, sykehus, eldrehjem, og skole. Gravdal er i dag delt i to av fylkesvei 818 mot Ballstad. Handelsvirksomheten ligger ovenfor veien, mens skole og annen næring ligger nedenfor veien mot sjøen.

• Identifisere vekst og transformasjonsområder
• Identifisere fortettingsområder
• Kollektivknutepunkt og parkeringsløsninger
• Sentrumsutvikling

4. Flerfunksjonalitet: Leknes som regionsenter

Leknes er en av ti regionsenter i Nordland Fylke. Utvikling av byer som regionalpolitiske lokomotiver er en gjennomgående policy i EU, i Norge og regionalt – der byene har en viktig rolle som regionale senter for innovasjon, arbeidsplassutvikling, kompetanseutvikling og kan demme opp for fraflytting. I følge fylkesplan for Nordland 2013-2025 defineres regionsenter som et senter med betydning for flere kommuner i regionen. Regionsentrene har de fleste vanlige offentlige og private servicefunksjonene som dekker handels- og tjenesteområdet til en eller flere kommuner. Steder har kultur-, underholdnings- og rekreasjonstilbud, samt kollektivtilbud og fungerer som knutepunkt i regionen (Nordland fylkeskommune, 2013:15.). Det kan være et tettsted eller en by, avhengig av omlandet.

Byer er viktige for næringsutvikling ved at de ofte er attraktive lokaliseringssteder. Byene gir tilgang på et større marked og flere bedrifter skaper grunnlag for bredere mangfold i næringslivet. Byens størrelse legger grunnlag for større institusjoner, som f.eks. større flyplass og sykehus. Samtidig er det grunnlag for bredere kompetansemiljø og mangfold av arbeidsplasser.

Leknes har en god funksjonalitetsblanding med offentlige institusjoner, og regionale tilbud, med cruisehavn, sykehus, videregående- og fagskoler. Leknes er også det foretrukne handelssentrum for Vest-Lofoten. Natur- og kulturbaserte næringer er i vekst, særlig innenfor lokalmat og reiseliv. Det er også vekst i entreprenør og eiendomsutviklingsforetak.

Det som bidrar til å skape videre vekst i byer er ofte det «ekstra» byene har. Byer kan ha energi og et dynamisk miljø som framstår som kreativt, nyskapende og som tiltrekker seg folk og bedrifter.

Handelsaktiviteten i Leknes er todelt, mellom det tradisjonelle sentrum rundt Storgata, og handelsområdet på Leknessletta.

Fortettingsstrategien må utnyttes før nye utbyggingsområder tas i bruk. Nye utbyggingsområder bør ligge sentrumsnært og ses i sammenheng med behov for infrastruktur. Planleggingen skal styrke sykkel og gange som transportform.

For å styrke attraktiviteten til Leknes, utover handelstilbudet, må byen forskjønnes ved å tilrettelegge for flere og bedre grøntområder. Bilbruken i enkeltområder må reduseres og det må legges til rette for restauranter som holder kvalitet og samtidig tilbyr opplevelse. Fellesnevneren er bymiljøtiltak som øker attraktiviteten til Leknes som by for beboere og besøkere.

• Handelfunksjoner i sentrum
• Plasskrevende varer og handel i handelparken

• Kartlegge og identifisere potensiale for flerfunksjonsteder, med byrom, handel og møteplasser som kan utvikle Gravdal og Leknes
• Styrke Leknes sin stedsidentitet
• Bærekraftig steds- og sentrumsutvikling
• Kartlegge gode bymiljøer, byrom, kulturminner og bygninger som gir lokal egenart.
• Tilrettelegge for snarveier, grønne koridorer og forbindelser
• Boligområder

5. Byggkvalitet og -karakter

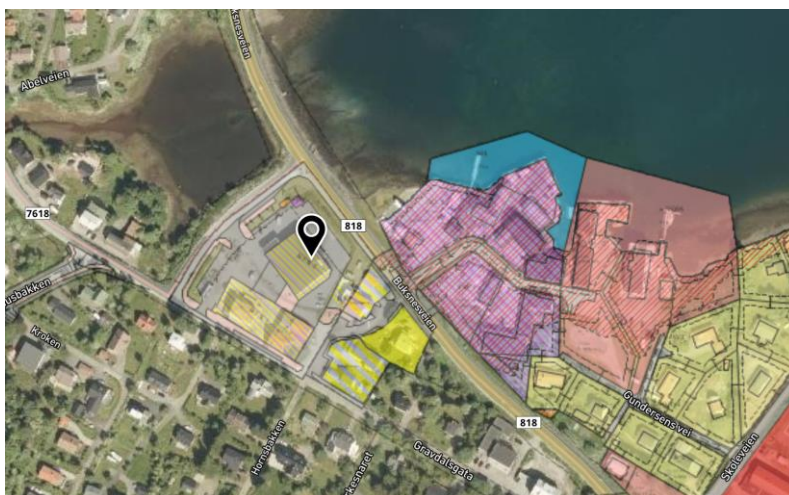
Et hovedmål er å tilrettelegge for gode boligområder med fortettpotensial og varierte boligformer. Kvalitet på utforming, uteområder med kobling til offentlig og privat infrastruktur skal vektlegges.

Oppsummert så er et av hovedmålene å definere tydelig sentrumssoner for utvikling på Leknes og på Gravdal, med kvalitet, variert boligtilbud og materialbruk.

• Variert boligbygging
• Sosial profil
• Kvalitet i materiale
• Byromsutforming

6. Sosiale fellesskap

En av hovedprioriteringene i byplan vil derfor være å definere et godt møtested for innbyggere og besøkende. Gjeldene reguleringsplan for Gravdal torg ble vedtatt i 2013. Utfordringen er at denne planen ikke har definert eller opparbeidet et torg, eller enn møteplass. Under medvirkningsprosesser under arealplanarbeidet kom det tydelig fram et behov fra barn og unge på Gravdal, om bedre tilgang på butikker, grøntområder, lekeplasser og samlingspunkt. Behov for økt belysning og trafiksikkerhet ble også bragt fram som et ønske.

• Møteplasser i offentlig rom
• Nabolagsmøteplasser
• Hverdagsaktivisering

8. Medvirkning

I LEVA sin undersøkelse fra byromkonferansen (2017) svarte 75 % av respondentene at de i større grad ønsker å bli informert om byplanprosessen. I den grad de ønsker å bli involvert kan man tydelig se et engasjement for utviklingen blant befolkningen, da en stor andel ønsker å bli invitert til informasjonsmøter / sosiale arrangementer med informasjon / få informasjon på nett / sosiale medier, men også være direkte aktive i prosessen ved å komme med innspill og bidra i støttefunksjoner.

Plan- og bygningsloven kapittel 5 legger føringer for de minstekrav som forventes av medvirkning i planlegging. Innbyggere, andre myndigheter og andre interesserte skal ha mulighet til å komme med sine synspunkt og delta i utformingen av planen gjennom aktiv deltakelse. Tradisjonelt sett har den formelle medvirkningen vært sentralt i dette arbeidet og foregår gjennom offentlig høring. Ytterligere medvirkning vil foregå gjennom *samskaping*.

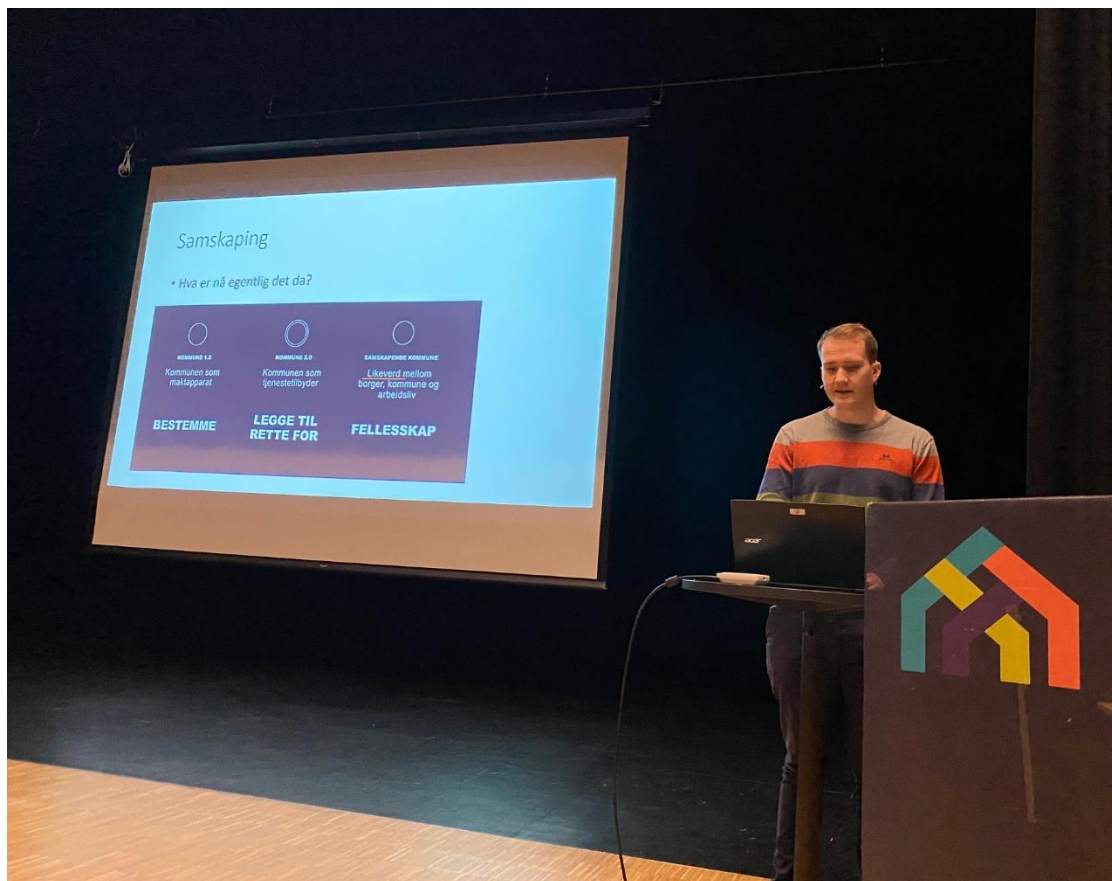
8.1 Samskaping

Samskaping er et verktøy som brukes for å finne bærekraftige og robuste løsninger på tvers av organisatoriske linjer – et samarbeid mellom innbyggere, politikere, frivillige, grunneiere, naboer og det offentlige.

Figur 7 Fra oppstartmøte med arbeidsgruppene i februar 2021

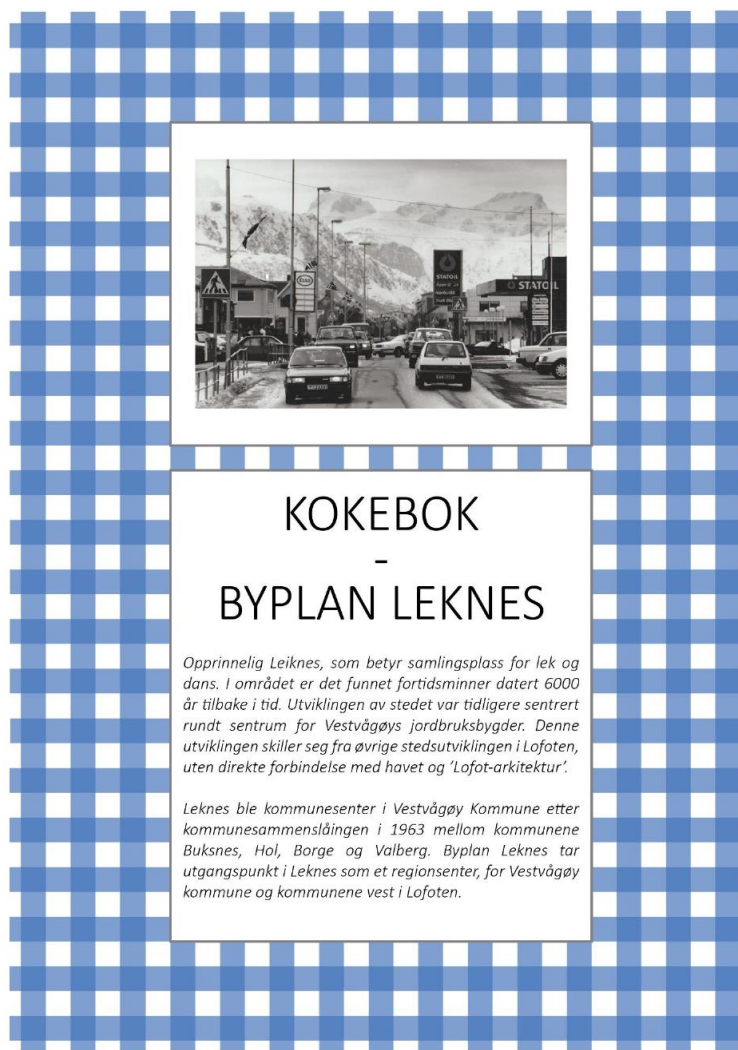
Gjennom en inkluderende, engasjerende og grundig medvirkningsprosess vil det være lettere å innhente mer informasjon og behov, løsninger og konsekvenser. Dette gir et sterkere fundament for de vedtak som fattes i planen. Det etterstrebes en høy grad av involvering fra berørte parter slik at planen blir godt forankret og får en bred konsensus. Resultatet er at lokalsamfunnet får en større tilhørighet til utviklingen, det blir færre interessekonflikter blant ulike parter og planen oppnår en høy legitimitet i befolkningen. Det skal være en lav terskel for å involvere seg i planarbeidet.

8.2 Metode

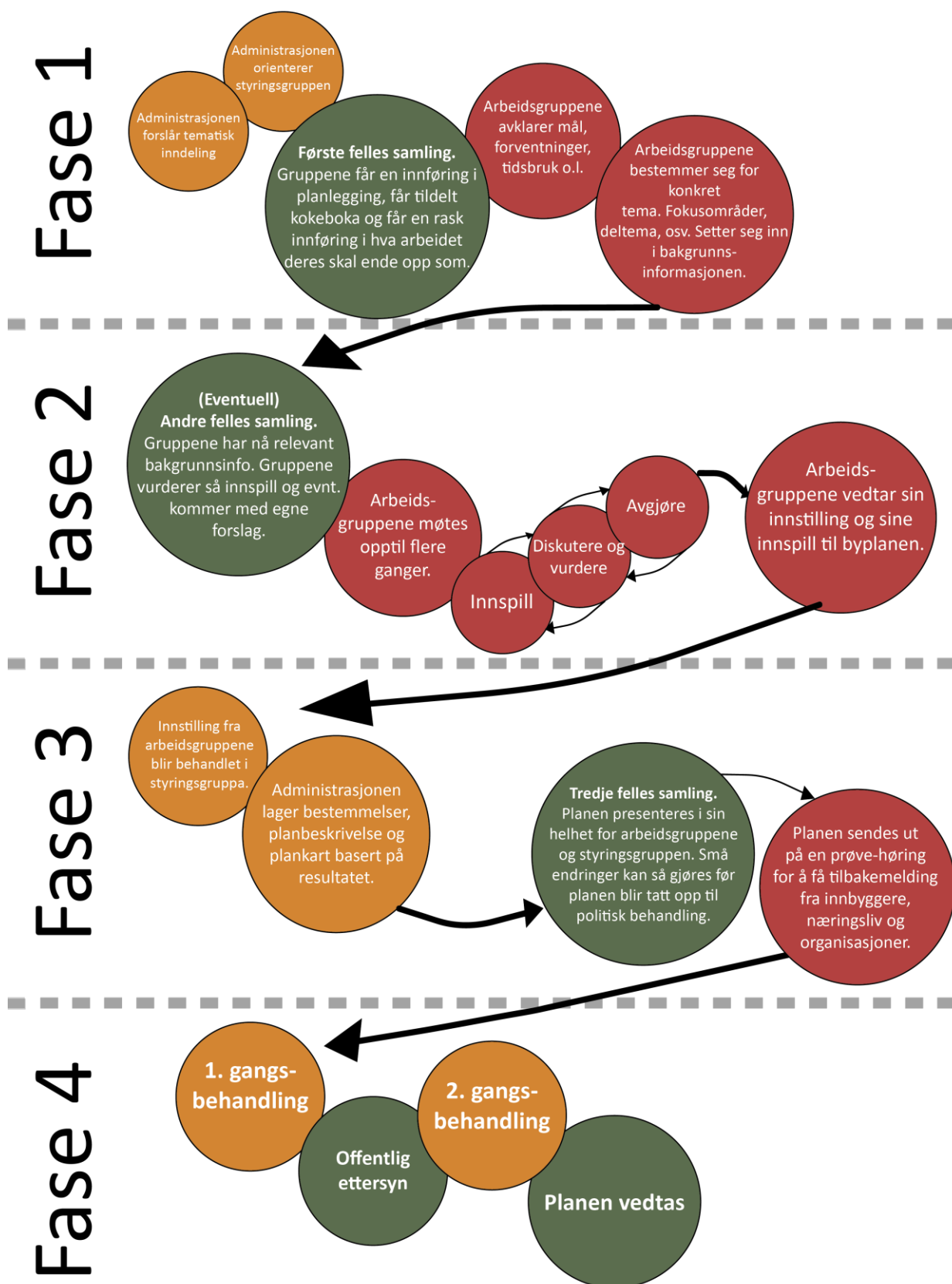
Et premiss for å oppnå gode resultater fra medvirkningsprosessen er å involvere aktuelle parter så tidlig som mulig. Gjennom samskaping samles det inn kunnskap, ressurser og erfaringer fra de involverte aktørene for å utvikle løsninger sammen. Dette samarbeidet starter i utviklingsfasen av prosjektet og pågår gjerne helt til leveransen. Slik vil samskaping bidra til å gi større innsikt, forståelse og læring for det videre arbeidet og produsere et best mulig resultat.

Samskaping gjør det lettere for de involverte å se resultatet av det engasjementet som legges ned i prosessen. Det blir lettere kunne følge opp innspillene i løpet av prosessen, tydeliggjøre hvordan de brukes og gi tilbakemeldinger til innspillsfremmer om hva utfallet av innspillet ble. I tillegg til å medvirke gjennom samskaping vil det være mulig for interesserte innbyggere, parter og andre å komme med innspill til planen gjennom de kanaler lovfestet i Plan- og bygningsloven. Planen sendes på høring ved oppstart av planarbeid og ved offentlig ettersyn.

Det er nedsatt syv grupper, med utgangspunkt i hvert plantema, samt en egen gruppe for barn og unge, som skal konkret diskutere utfordringer, løsningsbilder og vurdere innspill. Hver samskappingsgruppe har fått tilgang til en «kokebok» om samskappingsmetoden, og en «oppskrift» til gruppearbeid (se vedlegg).

Samskappingsprosessen vil koble grunneiere, utbyggere, administrasjonen, politikere og innbyggere som jobber innenfor et plantema eller et planområde, og utarbeider et planforslag sammen. Denne tilnærmingen vil kreve tid, forpliktelse og god samhandling.

Figur 8 Samskapingsspross

9. Konsekvensutredning

I byplan skal all ny arealbruk som legges inn i nytt planforslag konsekvensutredes.

Det skal gjøres utredninger av eventuelle nye strategier for ulike tema dersom disse gir vesentlige nye føringer sammenlignet med tidligere planer. I tillegg til at enkeltområdene vurderes hver for seg krever KU-forskriften at de samlede virkningene av hele planforslaget skal vurderes, slik at forslaget enkeltområder ses i sammenheng. Dette vil få fram et bilde av hva summen av arealbruksendringer i planforslaget vil bety for ulike miljø- og samfunnshensyn.

Hovedhensikten med konsekvensutredningene er å gi svar på spørsmålet «Hva må vi vite?» for å kunne gjøre riktige valg og beslutninger om ulike tema eller planlagt ny arealbruk.

Konsekvensutredningen skal først få fram viktige miljø- og samfunnsverdier. Når en har oversikt over dette skal konsekvensutredningen vise hvilke virkninger ny arealbruk vil kunne få for disse verdiene, og til slutt skal utredningen vise om, og i så fall hvordan, eventuelle negative virkninger kan avbøtes.

I konsekvensutredningene kan det i mange tilfeller brukes eksisterende kunnskap og oppdatering av denne. I tillegg må det vurderes behov for å innhentes ny kunnskap dersom det mangler data som gjør grunnlaget for svakt til å fatte et vedtak. Eksisterende kunnskap finnes i mange tilfeller tilgjengelig digitalt, eksempelvis Miljødirektoratets Naturbase, Skog og Landskap, Kulturminnesøk, Artsdatabanken, SEFRAK-registeret, NGU og NVE. Dette må brukes aktivt i utredningsarbeidet.

Kommunen kan ikke pålegge de som kommer med innspill om å konsekvensutrede sine innspill, men kommunen må stille krav til dokumentasjon for nye innspill. En slik dokumentasjon er viktig for å kunne vurdere omfanget av forslaget og klargjøre behov for utredninger og ressursinnsats i det videre planarbeidet. Med et slikt standardisert krav vil det og være forutsigbart for forslagsstillere og sikre tilstrekkelig og lik informasjon om utbyggingsforslag for kommunen.

Konsekvensutredningen av planforslaget skal forholde seg til «forskrift om konsekvensutredning for planer etter plan- og bygningsloven» datert 01.07.2017.

I henhold til vedlegg IV til forskriften vil følgende tema være relevant som en del av beskrivelsene og vurderingene av virkningene som planen kan få for miljø og samfunn:

Vurderinger	Kjent kunnskap	Behov for utredninger	Forslag til oppstart av eget planarbeid	Utredninger i arealplanarbeidet
Kulturminner og kulturmiljø				
Tap eller forringelse av kjente kulturminner eller kulturmiljø	Kulturminneplan for Lofoten Databaser: - Askeladden - Sefrak register	Kulturminneplan for Vestvågøy kommune evt. interkommunalt samarbeid (IKS)	2021	Kommunens fagkompetanse benyttes i utredninger og vurderinger
Naturmangfold				
Kartlegging	Naturbase Artsdatabanken	Kommunedelplan for naturmangfold	2021	Eksisterende kartlegginger benyttes

Friluftsliv				
- Nedbygging av areal med verdi for friluftsliv og adkomst - Reiseliv	Friluftplan – verdi-vurderinger Nærturkart-legging, utfartsområder (under revisjon)	- Funksjonell strandsone - Kartlegging av ferskvann og vassdrag - Sette byggegrenser - Turruteplan	2021	Arbeidet med turruteplanen løper parallelt. Øvrig kunnskapsbehov: Kommunens fagkompetanse benyttes
Landskap				
Endring av landskap, med fjernvirkning, nye silhuetter, og lite landskapstilpasning Egenverdi		- Kystsoneplan med funksjonell strandsone, - Sette byggegrenser til vann og vassdrag	-	Kystsoneplanen inngår i arealplanen. Kommunens fagkompetanse benyttes
Landbruk (jordvern)				
Tap av dyrket og dyrkbar mark. Oppsplitting og fradeling i landbrukseiendommer	Kjerneområdet landbruk og skogbruk NIBIO markslagskart Beitekartlegging		-	Kommunens fagkompetanse benyttes
Forurensing				
Er området påvirket av, eller fremtidig fare for økt utslipp av klimagasser, støy, forurensing av vann og grunn?	Lokalkunnskap Overordnet støysonkart			Behov for eksterne konsulentttjenester
Transportbehov, energiforbruk, energiløsninger				
- Avstand mellom Leknes og tettstedene, kollektivdekning, - Behov for andre energiløsninger i planleggingen	Lokal kunnskap Nordland Fylkeskommune	Klima- og energiplan Klimaplan kan vurderes som regional masterplan	2020/2021	Kommunens fagkompetanse benyttes
Teknisk infrastruktur				
- Kapasitet på vann og avløp - Kommunale veier? - Anleggelse av gang- og sykkelveg	Lokal kunnskap Kommunal veisikringsplan Hovedplan vann (2014)	Hovedplan avløp (pågående) Gang og sykkelvei		Kommunens fagkompetanse benyttes

Hovedplan vei (2017)				
Sosial infrastruktur				
- Kapasitet på skole og barnehage	Kommunedelplan for idretts- og friluftsliv (2016)	Oppvekstplan vedtatt 2020		Kommunens fagkompetanse benyttes
Infrastruktur for: - Eldre - Innvandrere				
Barn og unges oppvekstsvilkår				
- Nedbygging av lekeområder	Lokal kunnskap	Barne- og ungdomstråkk	-	Registrert barne- og ungdomstråkk og lekeareal 2019
-Kvalitet på lekeareal og aktivitetsområder				
-Trafikksikkerhet	Trafikksikkerhet s-plan (utgått 2015)	Revisjon av trafikksikkerhetsplan	2019	Gatebruksplan SHA
-Avstand til skole og fritidsarenaer				
Folkehelse				
- Boligosiale hensyn	Lokal kunnskap	Boligplan	2021	Kommunens fagkompetanse benyttes
- Påvirkning av bomiljø	Trafikksikkerhet s-plan			
- Trygghet				
-Kriminalforebygging				
Tilgang til:				
- Kollektivtransport				
-Gang- og sykkelveier				
-Rekreasjon og aktivitetsmuligheter				
-Daglige gjøremål og folkehelse				

Plantema og innspill skal utredes i henhold til kravene i forskriften. Konkretisering av hvordan de ulike temaene skal utredes og vektas vil tas opp som en del av de innledende arbeidene med selve konsekvensutredningen.

10. Risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)

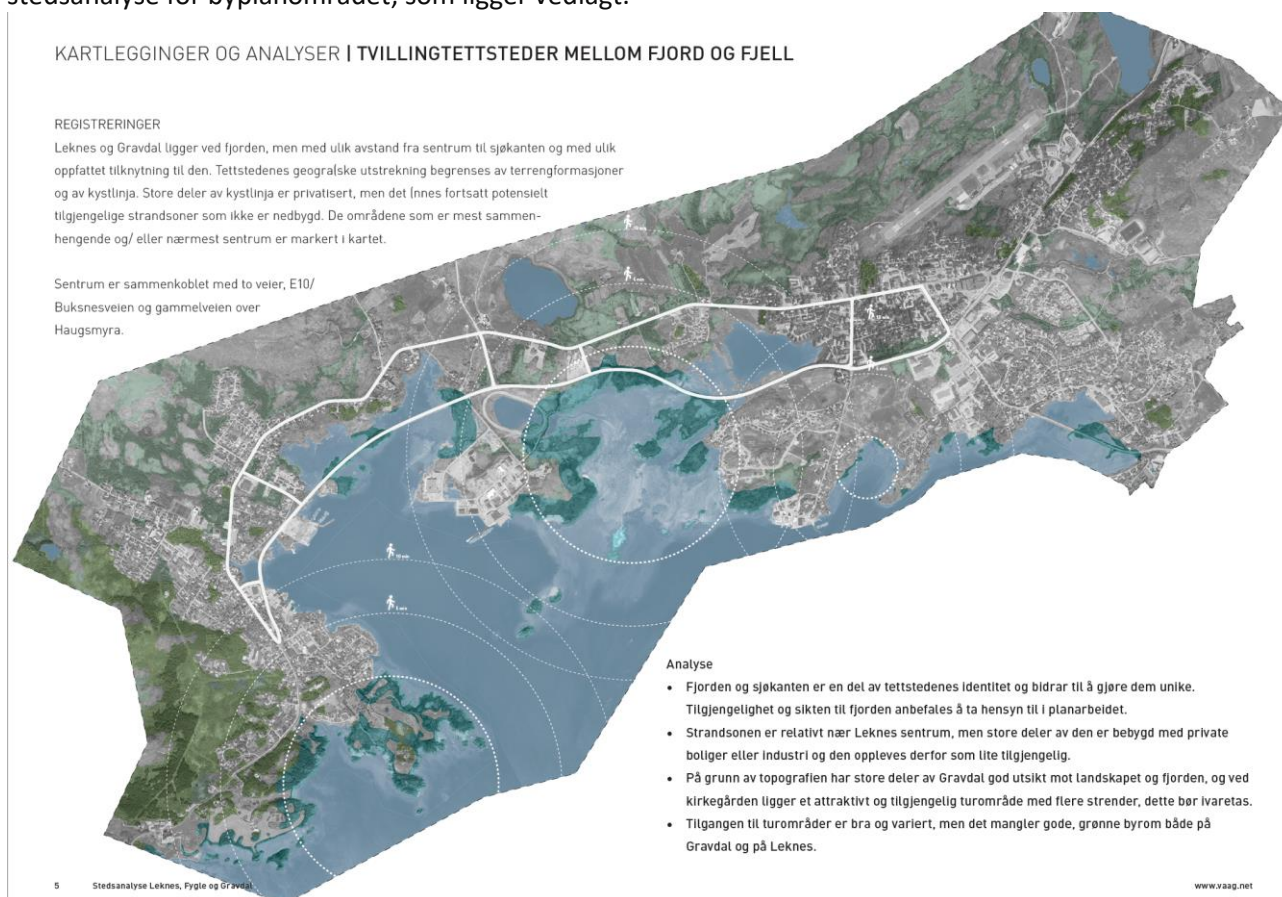
Plan- og bygningsloven stiller krav om risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) for alle planer for utbygging. Analysen skal vise alle risiko- og sårbarhetsforhold som har betydning for om arealet er egnet til utbyggingsformål, og eventuelle endringer i slike forhold som følge av planlagt utbygging. Tabellen nedenfor viser forslag til tema som vurderes i ROS.

Tema	Kjent kunnskap	Behov for utredninger
------	----------------	-----------------------

Naturfare • Steinsprang/ ras • Havnivåstigning • Stormflo • Sterk vind • Ekstremnedbør/ overvann • Skogbrann	- Aktsomhetskart for steinsprang - Lokal kunnskap	Kartlegging av kommunens klimasårbarhet: - Kartanalyser - Flomveikart for kommunen - Eventuelle fareområder for flom legges inn i kommuneplankartet som egen hensynssone - Hensynssone for stormflo langs sjølinjen vil bli lagt inn i kommuneplankartet
Menneskeskapte farer • Kritisk infrastruktur • Sårbare objekter • Virksomhetsbasert risiko • Uheldig samlokalisering	- Interkommunal ROS-kartlegging - Lokal kunnskap - Databaser NVE	Kartlegging Kartanalyse

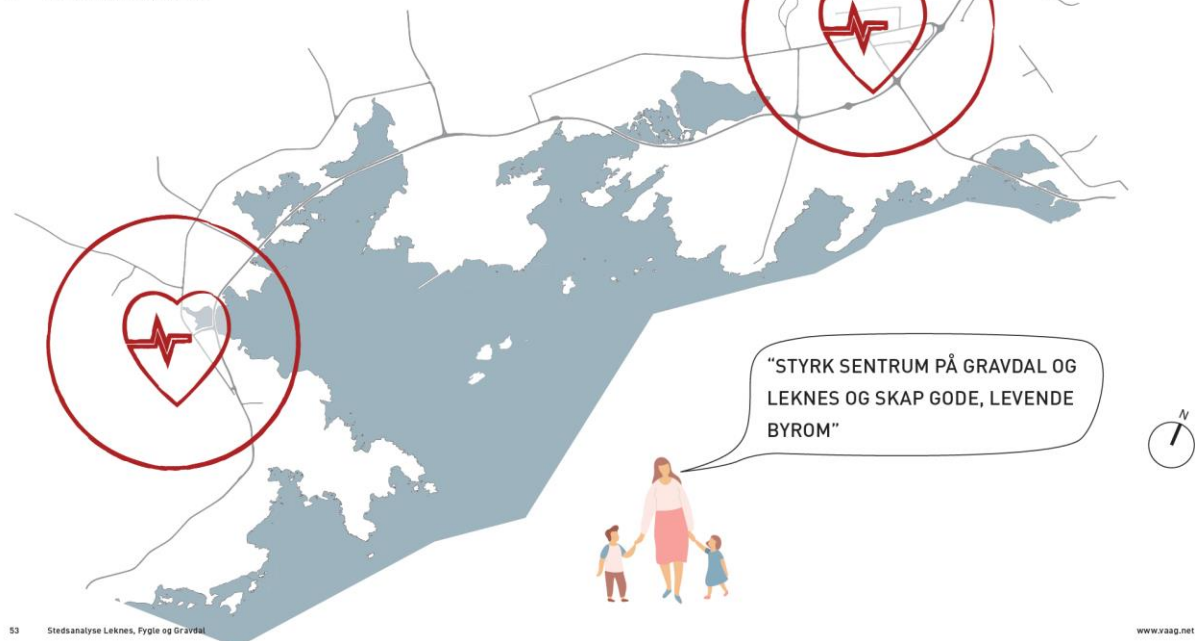
11. Kunnskapsgrunnlag og øvrige utredninger

På bakgrunn av oppstart med byplan, og plantema er det vurdert behov for oppdatert stedsanalyse, for eksisterende og framtidig løsningsforslag som inkluderer Leknes og Gravdal ved å definere behov, utviklingsområder, nye forbindelser og egenart. Arkitektfirmaet Våg Lofoten AS har utarbeidet stedsanalyse for byplanområdet, som ligger vedlagt.

KONSEPTSKISSE | FJORDBYEN - SKAP ATTRAKTIVE SENTRUM OG GODE BOMILJØ

1. Stimulere byliv gjennom sosiale møteplasser og aktivitet i sentrum
2. Legg tilrette for sambruk og flerfunksjonalitet i sentrum
3. Sikre aktive fasader og gatehjørner i videre utbygging i sentrum
4. Fortetting må gjøres på en bevisst måte og sikre kvalitet i arkitektur og byrom
5. Sikre gode bomiljø og et variert boligmarked
6. Reduser parkeringsarealet

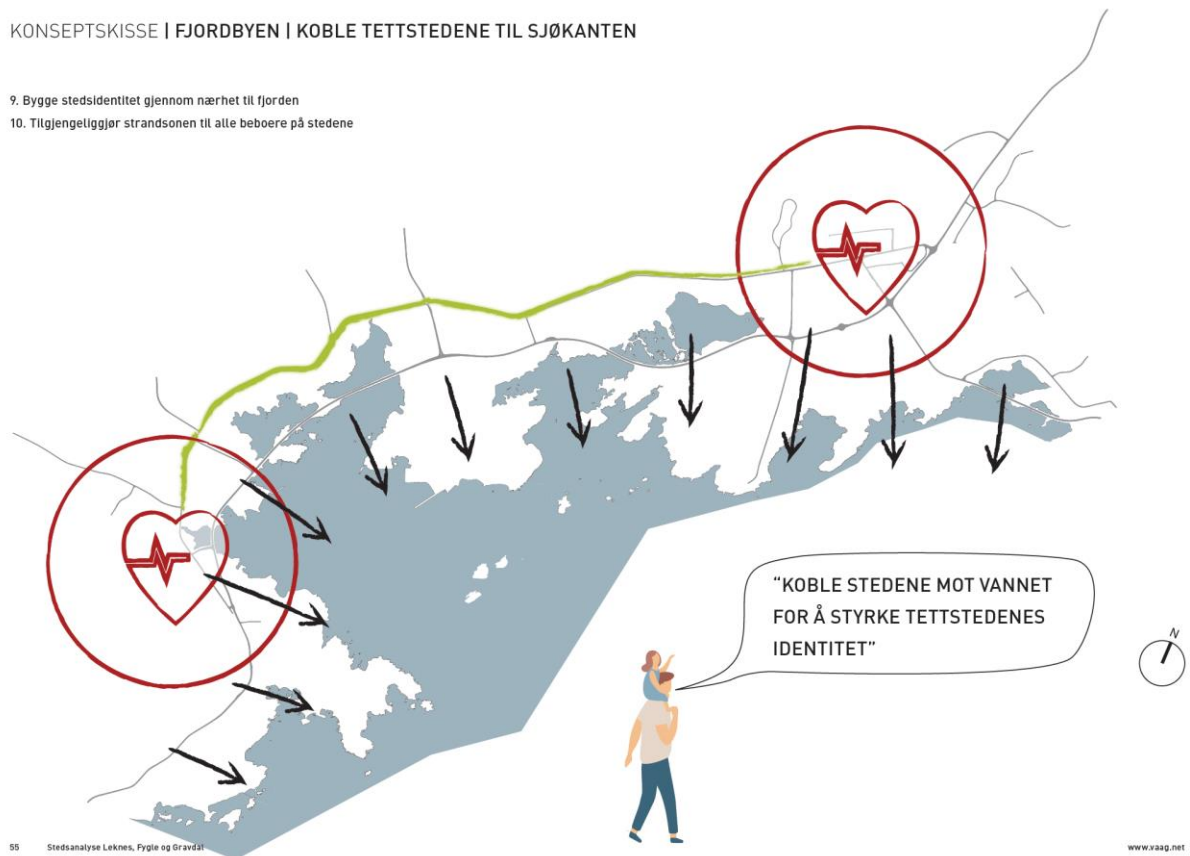
KONSEPTSKISSE | FJORDBYEN - FORBIND TETTSTEDENE!

7. Prioriter gang- og sykkelvei, samt et godt kollektivtilbud mellom Gråvdal og Leknes
8. Bevar og tilgjengeliggjør naturverdiene mellom tettstedene

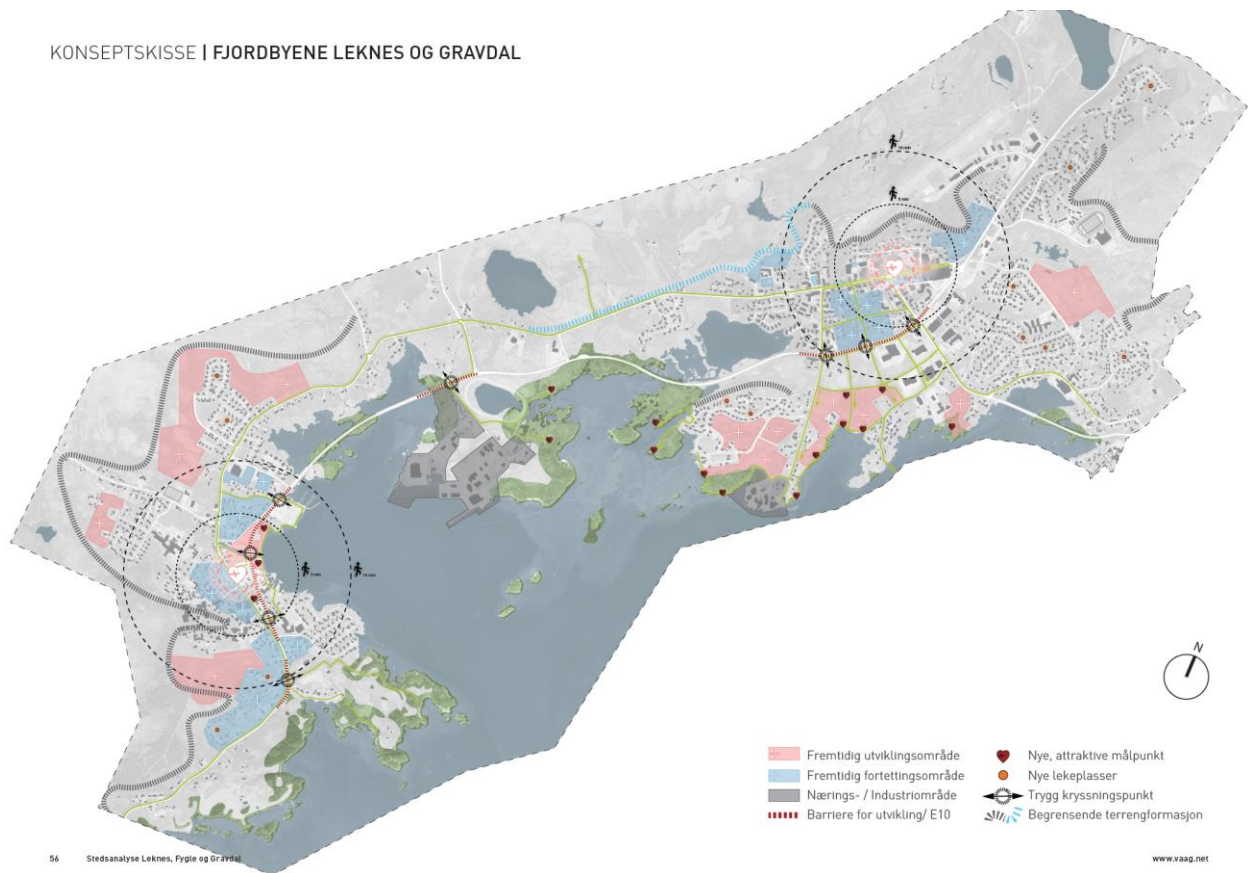

KONSEPTSKISSE | FJORDBYEN | KOBLE TETTSTEDENE TIL SJØKANTEN

9. Bygge stedsidentitet gjennom nærhet til fjorden
10. Tilgjengeliggjør strandsonen til alle beboere på stedene

KONSEPTSKISSE | FJORDBYENE LEKNES OG GRAVDAL

Det er også utarbeidet en gatebruksplan for Leknes sentrum og Gravdal av Stein Hamre arkitekter, med særlig fokus på gatesanering, parkeringsløsninger og møteplasser. Gatebruksplanen foreslår løsninger for økt mobilitet og bedre forbindelser.

For Gravdal:

5 Utvidet sentrumsformål

For å etablere et sentrum i Gravdal mener vi at dagens regulerte sentrumsformål som strekker seg fra Bunnpris og sørøstover, heller bør strekke seg fra området rundt dagens Bunnpris og nordøstover, utover mot havnen. Målet med dette er at Buksnesveien, gjennom å bli miljøgate, ikke blir en barriere, men bidrar til sentrumsdannelse. Å etablere et torg som går på tvers av Buksnesveien vil også bidra til å styrke forbindelsene på hver side av Buksnesveien.

Torget i Fauske som strekker seg fra havet, over hovedveien og videre i form av en park (Bilde: google street view)

sha
arkitektkontor

Område for fremtidig sentrum ved havnen (Bilde: sha)

For Leknes:

Delmål

- Gaterommene skal bidra til en positiv markedsføring av Leknes
- Gaterommene skal ha et tilstrekkelig tilbud for alle brukergrupper (gående, syklende, bevegelseshemmede, vareleveranse, kjørende)
- Gatene skal utformes med hensyn til stedets karakter og målestokk
- Gaterommene skal utformes med fokus på god trafiksikkerhet
- Det skal tilrettelegges spesielt for myke trafikanter opplevelse og trivsel
- Utformingen av gatene skal bidra til å heve den estetiske kvaliteten i sentrumsområdene
- Forslag til gatesanering og parkeringsløsninger i sentrum ved Rådhuset og Lekneskroken
- Koble Leknes sentrum med Handlesparken og Buksnesfjorden

Utredningen er vedlagt planprogrammet, og vil være underlagsdokument og kunnskapsgrunnlag for arbeidsgruppene.

12. Organisering av arbeidet

Organiseringen av prosjektet må bygges opp sett ut fra hva en ønsker å oppnå og hvem man ser er viktig å trekke inn i prosjektet, for å få tilslutning til resultat og oppfølging av mål og strategier. Det er viktig for motivasjon og for å unngå konflikter at organisering og rollefordeling, gjennom forarbeidet og gjennom prosessplan, er avklart, omforent og synliggjort så langt som mulig. Bruk av organisasjonskart og rollebeskrivelser er en god måte å uttrykke og synliggjøre organisering og roller på. Hvordan prosessen/prosjektet skal organiseres, må vurderes opp mot oppgaven. Det er viktig og ikke overadministrere prosessene, men heller tenke på hva som er nødvendig for å oppnå et resultat og få iverksatt mål og strategier som defineres gjennom prosessen. En rekke roller kan defineres, avhengig av prosjektets størrelse og art. Ulike tilnærminger til prosjektteori har ulike oppfatninger om hva som er den beste organiseringen og definering av de ulike rollene. I praksis er det viktig at en selv tilpasser organiseringen etter situasjonen. Det er også viktig å definere roller i samsvar med behovet – og ikke mer enn det.

12.1 Roller

Styringsgruppe

- Politisk
- Administrativt

Samskapinggrupper

- Mobilitet, transport og infrastruktur
- Natur og lokalt særpreg
- Effektiv arealutnyttelse
- Flerfunksjonalitet Leknes som regionsenter
- Bygg, kvalitet og karakter
- Sosiale fellesskap

Oppdragsgiver

Kommunestyret (vedtatt i kommuneplanens arealdel og kommunens handlingsplan)

Styringsgruppe:

Utvalg politisk partier , adm ledelse

Prosjektansvarlig

Rådmann Kjell Idar Berg

Prosjektleder

Eva-Mari Rahkola

Samskappingsgrupper

Samskappingsmodell med flere arbeidsgrupper, dette må avklares nærmere etter forslag på plantema og enkelttema som skal trekkes fram.

Metoder og arbeidsform

Organisering

- prosjektledelse
- Politisk

Samskaping/ avgrensing i arbeidsgrupper

- Hvem inviteres inn? Kvalifikasjoner?
- Plantema
- Geografisk
 - Kartleggingsarbeid og undersøkelser
 - Stedskompasset

12.2 FRAMDRIFT/TIDSPLAN

Aktivitet / framdrift	2020				2021							
	Sept	Okt	Nov	Des	Januar	Februar	Mars					
Planprogram på høring												
Definere samskapingsmetode												
Budsjett												
Samskapingsgrupper												
Styringsgruppemøte												
Eksterne utredninger												

Aktivitet /framdrift	2021							
	april	mai	Juni	Juli	August			
Planforslag								
Offentlig ettersyn								
Vurdering av innspill								
Samskapinggrupper								
Politisk styringsgruppemøte								
Kommunestyret behandling av planprogram								
Utstilling								

Aktivitet / framdrift	2021				2022			
	sept	Oktober	Nov	Desember	Januar	Februar	Mars	
Samskapingsgrupper								
Politisk styringsgruppemøte								
Eksterne utredninger								
Seminar								
Revidert planforslag								
1.gangsbehandling								

Aktivitet / framdrift	2022				
	April	Mai	Juni	Juli/Aug	September
2.gangsbehandling					
Kunngjøring vedtatt plan					
Samskapingsmøter					
Politisk styringsgruppemøte					
Evaluering					
Sluttsamling					